C A P U T II.

Honorius III. *Episcopo* a *Calven.* & *Magistris V.* & *I. Canonicis* b *Suessen.*

ILla devotionis sinceritas, & sincera devotio, quam dil. fil. Magister R. Decanus Teanen. ad personam nostram & Sedem Apostolicam hactenus habuisse dignoscitur, nos inducunt, ut eum pro suæ scientiæ ac probitatis intuitu geramus in visceribus charitatis, & ei denegare nolimus, quæ secundum Deum fuerint concedenda: unde nos Ecclesiam sancti Leutii de Capua, cum omnibus pertinentiis suis, de qua Magistrum R. donationis nostræ gratia præcedente, præbendæ nomine de mandato nostro ven. f. n. R. c Capuanus Archiepiscopus investivit, sibi duximus auctoritate Apostolica confirmandam, non obstante concessione Capituli facta de ipsa Ecclesia Roberto de Franco, Canonico Capuano; seu confirmatione nostra, si qua forte in forma communi appareret obtenta: quum nusquam inveniatur cautum in jure, quod Capitulum vacante Sede fungatur Episcopi vice in collationibus præbendarum nec in eodem casu potest dici potestas conferendi præbendas ad Capitulum per superioris negligentiam devoluta, cum non fuerit ibi superior, qui eas possit de facto, vel jure conferre. Quocirca disc. v. m. quatenus eundem Magistrum in corporalem ipsius Ecclesiæ possessionem, sublato appellationis obstaculo inducatis, & defendatis inductum.

N O T Æ.

1 a CAlven.) Ita legitur in quinta compilatione, *sub hoc tit. c.1.* Calvensis Ecclesia est suffraganea Archiepiscopi Capuani, ut ex veteri Codice provinciarum refert Cironius *hic*.

b *Suessen.*) Suessa, hodie Sessa, celebris urbs est Italiæ, in agro Vestino, ad montem Masicum sita, ut refert Schotus, *in itiner. Italiæ, fol.* 589. habuit jam olim Ecclesiam Cathedralem suffraganeam Archiepiscopi Capuen. cujus Præsul Fortunatus subscripsit Concilio Romano sub Symmacho.

c *Capuanus.*) De Capuana Ecclesia jam nonnulla notavi, *in c.18. de elect.*

COMMENTARIUM.

2 Conclusio traditur, & probatur. EX hac Honorii decretali sequens communiter venit disputanda assertio. "Capitulum Sede vacante beneficia, quæ „ vel ex jure communi, vel aliunde ad liberam collationem „ solius Episcopi spectant, conferre non potest. „ Probant eam textus, *in c. unic. hoc tit. in 6. c. 1. de instit. eodem lib.* Illustrant plures congesti a Barbosa, & Garanna *hic*, quibus addendi sunt Solorzanus, *t.2. de jure Indiar. l.3. c.13. n.31.* Diana, *part. 3. tr. 4. res. 24. cum seq.* Cironius, & Cujacius, *in præsenti*, Moneta *de commut. c.* 10. *n.*38. Chopinus, *de sacra polit. l. 1. tit. 5. & 6.* Valensis *de benef. l. 1. tit. 9. & 10.* Rufiniacus, *l. 3. constit. tit. 8. c. 8.* Saravia, *de jurisd. adjunct. q.* 17. Petrus Greg. *l. 1. partit. tit. 28. c. 11.* Ughellius, *in method. juris can. l. 3. c. 2. fol. 135.* Barb. *de dignit. c. 42. n.* 109. Corvinus, *l. 2. aphorism. tit. 29.* Abbas Panormit. *q. 1. num.* 31. Duarenus, *l. 3. de sacris Eccl. c. 5.* Corrasius, *de benef. p. 2. c. 7.* Lambertin. *de jurepatron. l. 2. art. 4.* Sahagun. *in c. cum te, de rescript.* Lotherius, *l. 2. de re benefic. c. 2. l. 2.* Roussëlius, *l. 2. histor. Pont. jurisdict. c. 11. n. 13.*

3 Traditur dubitandi ratio. Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem argumentor. Sede Episcopali Vacante omnis potestas Episcopalis residet penes Capitulum. Tobias Paumerst. *lib. 2. de jurisd. c.7. n.*107. Gaillus, *l. 1. obs. c. 30. n.* 10. & juxta Felinum, *in c. 1. n. 19. de jurejur.* non est inferius Episcopo, sed eo mortuo in jus omne quodam accretionis modo succedit, unde Sede vacante jurisdictionem exercet: Duarenus *l.3. de sacris, c.6.* statuta condit, *c. cum omnes 6. de const.* præbendas confert, *c. unic. hoc tit. in 6.* ab excommunicatione, a qua Episcopus absolvere debebat, absolvit, *c. unic. de major. & obed. in 6.* eligit, *c. cum olim 14. de major. & obed.* juramentum relaxat, *c. penult. & ult. de suppl. neglig. in 6.* Igitur & beneficia conferre potest, quorum collatio ad Capitulum spectabat. Accedit, quod Episcopo Capitulum usque adeo connexum est, ut ejus membra dicantur esse Canonici, *c. novit, de his, quæ fiunt a Prælatis, c. cum non deceat, de elect. in 6.* & pars corporis Episcopi, sicut Cardinales Pontificis, Augustus Vischerus, *de elect. Imper. §. 8.* quia inter Episcopum & Capitulum spirituale contrahitur conjugium, *c. licet, c. inter, de translat. Episc.* Ergo beneficia, defuncto Episcopo, conferre valet.

4 Traditur ratio decidendi. Qua difficultate minime obstante vera est præsens decisio, cujus ratio assignatur a nostro Honorio in illis verbis: *Quia id numquam in jure expressum est*; in collationibus enim beneficiorum non succedit Capitulum, nisi in casibus a jure expressis, ac proinde cum illa regula sit prohibitoria; omne illud intelligitur esse expresse prohibitum, quod specialiter non est permissum, argumento textus *in l. 1. §. si quis hoc interdicto, ff. de itinere actuque, c. ad audientiam*, ubi Abbas, & ceteri, *de prescrip.* Ratio autem rationis, quare a jure non sit permissum Capitulo Sede vacante conferre beneficia ea, quæ ad collationem Episcopi spectabant, provenit ex eo, quod jure communi attento omnia bona cum suis fructibus successori in ipsa Sede reservabantur, *c. non licet; cum seq. 12. q. 2. c. quia sæpe, de elect. in 6. Clem. penult. de elect.* Conc. Chalcedon. *can.* 22. Illustrant Hallier. *de sacris elect. sect. ult. art. ult.* Rota apud Pennam *t. 1. decis.* 128. sed collatio beneficiorum inter fructus Episcopatus connumeratur, *c. fin. de offic. vicariis in 6.* Glossa; *in c. olim, de major. & obed.* probant Garcia, *de benef. 5. p. c. 5. n. 2.* Barbosa, *in dict. c. cum olim*, Salgado, *de regia protect. p. 3. c. 10. n. 3.* Didacus Perez, *in l. 10. gloss. 3. l. 4. ordin. pag.* 884. Parexa, *de instrum. edit. tit. 2. resol. 3. n. 17.* recte ergo decrevit Honorius in præsenti, Capitulum non posse beneficia conferre Sede vacante, quia illorum collatio cum fructibus debet reservari futuro Episcopo: prosequuntur Vivianus, & Garanna *in præsenti*.

5 Dissolvitur dubitandi ratio. Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, cui satisfaciendum est afferendo, Capitulum Sede vacante vere succedere in his, quæ sunt jurisdictionis contentiosæ, ut probat Solorzan. *d. c.*13. Item in collatione beneficiorum necessaria, non vero in voluntaria, Chopinus *de sacra polit. l. 1. tit. 5.* Inde Capitulum Sede vacante potest Prælatos inferiores confirmare, *d. c. cum olim, de major. & obed.* dicemus *in c. sicut 33. de simonia*: præsentatos instituere, *c. 1. de instit. l. 6.* Selva *de benef. 2. p. q. 11.* Corrasius, *2. p. de sacerd. c. 5. n. 2.* Nam Capitulum Sede vacante succedit Episcopo in omnibus, quæ sunt justitiæ, & necessitatis. Glossa, *in Clem. 1. verbo Capituli, de heret.* Dicitur autem collatio necessaria, quæ propter periculum animarum differri non potest, vel propter præsentationem a patrono factam, vel quia alicui certæ personæ, seu speciali generi personarum, ex fundatione, ac institutione, vel alia de causa debetur, veluti antiquiori optanti beneficium, ut *in c. fin. de consuet. in 6.* tales enim collationes Capitulum Sede vacante facere potest, juxta ea quæ tradit Vvamesius, *fol.* 259. facit textus, *in l. unus 67. §. 1. ff. de leg. 1.* & ideo si patronus Ecclesiasticus, vel laicus plures præsentaverit ad beneficium, potest Capitulum instituere quem velit. Nec obstat, quod collatio quæ fit ex Pontificis jussu, necessaria est; siquidem ejus præceptum necessario est adimplendum; & tamen in tali collatione Episcopo injuncta non succedit Capitulum, *c. eam te, de rescr.* Ergo quia nec in collatione necessaria succedit. Nam respondetur in ejus textus specie, ideo Capitulum non posse, nec teneri conferre præbendam illam, quia ejus collatio speciali delegatione Episcopo commissa, & injuncta erat; unde sicut Capitulum non succedit in jurisdictione delegata Episcopo, ita etiam nec in hac speciali commissione conferendi præbendam. Hucusque tradita procedunt in beneficiis, quorum collatio spectat ad Episcopum privative, non vero simul ad Capitulum, quia tunc totum jus conferendi Sede vacante Capitulo accrescit, *c. unic. hoc tit. in 6. c. fin. de re jud. eod. lib.* non tamen ideo conferre valet beneficia, quæ spectant ad collationem Episcopi cum consilio Capituli, *c. unic. §. cum vero, hoc tit. in 6.* quia tunc potius ad Episcopum solum, quam ad Capitulum simul collatio spectat. Quid tamen de resignationibus pure aut sub conditione faciendis coram Capitulo, & de collationibus beneficii in graduatos faciendis, observandum sit, prosequuntur Solorzanus, & Chopinus *supra*, Lotherius *d. q. 2.*

Sed supra traditis obstat text. *in c.6. de jurep. in 1. collect.* in illis verbis: „ Ex diligenti relatione Mag. E. accepimus, quod cum bonæ mem. R. quondam Episcopus vester, de assensu & voluntate nostra ipsum in Canonicum Ecclesiæ vestræ recepisset, assignans ei xl. solidos sub annua pensione, nomine præbendæ percipiendos, quousque præbenda vacaret in eadem Ecclesia, ad quam ipsum intitulavit, cum ad Diaconatus ordinem promovit, prædicto Episc. de medio sublato, & redditibus Episcopatus ad fiscum devolutis, cum quædam præbenda in jamdicta Eccl. vacaret, charissimus in Christo fil. n. H. Illustr. Rex Anglorum eam Thomæ clerico suo contulit, cui etiam aliam postmodum in eadem Eccl. vacantem cum Archidiaconatu, ad quem dicitur pertinere, concessit, quas insimul non debet habere, cum nulli sit licitum in una & eadem Eccl. duas præbendas obtinere. Quo facto idem Thomas fructum præbendæ sibi priori taliter collatæ, Stephano fratri suo de Regia auctoritate confisus conferre præsumpsit. Quia igitur interest nostra, quæ in Ecclesiis Dei ita ordinata fuerint, studiosius emendare, d. v. per A. s. m. quat. si prælibatus E. a commemorato Episc. de assensu, & voluntate vestra in Canonicum Ecclesiæ fuerit assumptus, ita quod cum præbenda vacaret, sibi deberet ibidem assignari, præbendam illam cum fructibus, quos prædictus Thomas Stephano fratri suo post susceptum Archidiaconatum cum præbenda, dicitur contulisse memorato E. omni oc. & ap. rem. auctoritate nostra quamcitius assignetis, & eam sibi faciatis in pace, & in quiete dimitti, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de jure donare. " Ex quibus apparet, Sede vacante collationem præbendarum non reservari futuro Episcopo, imo potius a Principe sæculari fieri. Igitur non recte in præsenti docetur, Sede vacante collationem beneficiorum futuro Episcopo esse reservandam. Pro cujus textus expositione sciendum est, olim Regio in eligendis juri cohæsisse custodiam vacantium Ecclesiarum, & occupationem reddituum interim provenientium, ut probavi *in c. 4. de offic. ord.* & eo jure regalium in Ecclesia vacantes insurrexisse Angliæ Reges, referunt Guillel. Ruffus *anno Christi* 1089. Matthæus Paris. *anno* 100. Polyd. Verg. *l. 10. hist. Angliæ*, Guill. Britto *l. 1. Philip.* 6 Exponitur c. 6. de Jurepatr.

Nam Rex Anglorum jus usurpaverat illud
Usque modo, ut solus Pastores ipse crearet:
Nam quotiens Pastore carens Prælatica Sedes,
Civili letho, naturalive vacasset,
Pretinus Ecclesiæ bona cuncta vacantis, ab ipso
Usurpata suos convertebatur in usus;
Sicque Dei sponsam viduans, quantum ipse volebat,
Cogebat placito sibi demum nubere sponso.

Licet ex pacto Joannem Angliæ Regem jus hoc vacantium Ecclesiarum cessisse in Romanam Ecclesiam, ut Innocentium sibi conciliaret, referant Matthæus Paris. & Vvestmonaster, & ex his Altesserra *de Ducib. cap.* 8. Unde in prædicto textu juxta illam corruptelam contulit Rex Angliæ præbendam Sede vacante, non quia ex jure communi alii quam successori collatio beneficiorum spectet. Eodem etiam modo exponendus est textus *in c. dilectus 34. de præbend.* junctis in ejus notis adductis.

C A P U T III.

Idem *Maurino Episcopo* a *Burg.*

COnstitutis olim coram bonæ mem. I. Papa prædecessore nostro procuratore Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Castro Sororum, & bonæ mem. G. Burgen. Episcopo prædecessore tuo, dictus procurator petebat ab eodem Episcopo restitutionem tam super libertate libere sibi eligendi Prælatum, quam etiam super terris ipsius Ecclesiæ, & rebus aliis, quibus omnibus pars sua spoliata fuerat, ut dicebat. *Et infra*: Lite igitur coram eodem prædecessore nostro super præmissis legitime contestata, & postmodum coram judicibus delegatis factis confessionibus, & receptis testibus ab eisdem, causa fuit ad nos instructa remissa. Procuratoribus igitur partium in nostra præsentia constitutis, cum super præmissis coram nobis diutius litigassent, nos diligenter hinc inde propositis, & rationibus partium plenius intellectis, reprobatis quibusdam depositionibus testium, qui vacante Burgen. Ecclesia, & carente legitimo defensore, fuerunt minus juste recepti, procuratorem tuum nomine tuo de fratrum nostrorum consilio ab impetitione alterius partis sententialiter duximus absolvendum, quæstione proprietatis parti utrilibet reservata.

N O T Æ.

1 a BUrg.) Ita restituo textum, & epigraphen ex quinta compilatione Honorii III. edita a Cironio, ubi *sub hoc tit. c. 2.* textus hic reperitur, veram ejus historiam retuli *in c. licet, de testibus*.

COMMENTARIUM.

2 VErum est, Sede vacante, omnia ea quæ sunt jurisdictionis, ad Capitulum devolvi, *c. olim, de major. & obed. c. 1. eod. tit. in 6. c. ad abolendam 9. de heretic. c. unic. h. t. in 6. c. si Episcopus 3. de suppl. neglig. eodem l. c. 2. de offic. vicar. eodem lib.* Trident. *sess. 7. c.* 10. & *sess. 23. c.* 10. & *sess. 24. c. 16.* probant Hallierius *de hierarch. jurisd. l. 3. c. 3. fol.* 342. Solorzanus *tom. 2. de jure Indiar. l. 3. c.* 12. Valenzuela *consil.* 107. & in his Regnis Hispaniarum, ex concordia inter Magnum Philippum II. & Pium IV. Capitulum succedit in omni jurisdictione, quæ competebat Episcopo ut Episcopo. Solorzanus, & Valenzuela *ubi proxime*. In his autem, quæ ad rerum dispensationem, & administrationem ipsam spectant, omni modo locum habet sententia præsentis rubricæ, *ne Sede vacante aliquid innovetur*; quæ cum sententiam perfectam contineat, pro lege habetur, ut supra probavi *in rubric. ut lite non contest.* ideo Canonici interim prohibentur quidquam sibi vindicare ex juribus Ecclesiæ, aut Prælati, qui decessit, *cap. hæc hujus placiti 12. q. 2. c. 45. de elect. c. quia sæpe 40. eod. tit. in 6.* & omni modo de ipsius statu quidquam immutari non potest, dum non est qui ejus jura possit tueri, & defendere, *c. 1. h. t. c. si qua de rebus, 12. q. 2. c. 4. & 15. de præscr.* docent Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 132. etiam probavi *in dict. cap.* 15. ideoque Capitulum non potest judicium, etiamsi cum defuncto cœptum sit, suo marte prosequi Sede vacante, ex hoc textu, nec constitutionem aliquam facere, quæ Episcopo inferat præjudicium; & si fecerit, nulla est ipso jure, etiamsi juramento firmata fuerit, *c. sicut 27. de jurejur.* Corvinus *l. 1. aphorism. juris Pontif. tit.* 19. Nec contrarium probat textus *in c. cum consuetudini, de consuet.* in illis verbis: " Irritas decernentes, si quas forte fecistis in ipsius Episcopi præjudicium, postquam est regimen Parisiensis Ecclesiæ adeptus. „ Ex quibus a contrario deducitur, constitutiones eas, quas fecit Capitulum, antequam Prælatus adeptus esset Ecclesiæ regimen, etiam in ejus præjudicium valere. Quia respondetur primo, argumentum a contrario sensu deductum non valere, cum sequitur absurdum: deinde quia in eo textu tantum agebatur de constitutionibus a Capitulo Parisiensi factis vivo Episcopo, sine ejus consensu, & consilio; unde super illis tantum consultus Honorius respondit, idem profecto responsurus de aliis in præjudicium ejus factis Sede vacante. Capitulum vero posse Sede vacante ex potestate legislativa statuta facere, quibus ligetur futurus Episcopus, probat pluribus relatis Diana *p. 11. tr. 3. resol.* 24. qui *integro tract. 4. partis* 8. prosequitur potestatem Capituli Sede vacante, & titulum *Illustrissimi*, quo concionatores salutant Episcopum, non deberi Capitulo Sede vacante, probat Illustr. Aravio *tr. 2. qq. moral. q.* 15.

T I T U L U S X.

De his, quæ fiunt a Prælato sine consensu Capituli.

C A P U T P R I M U M.

Ex Concilio apud a *Valentiam.*

IRrita erit Episcoporum donatio, vel venditio, vel *b* commutatio rei Ecclesiasticæ, absque collaudatione, & subscriptione clericorum.

N O T Æ.

a VAlentiam.) Ita etiam habetur *in c. 1. sub hoc tit. de his, quæ conceduntur ab Episcopo sine consensu clericorum, in 1. collect.* & apud Burchardum *l. 3. Decreti, c.* 170. sed in nullo Concilio Valentino Galliæ, vel Hispaniæ reperiuntur hæc verba, ut notarunt Antonius Augustin. *in 1. compil.* & *l. 1. de emendat. Gratiani, dialog.* 14. Severinus Binius *in notis ad Concil. Valent. tom. 1. fol.* 509. Sed in Concilio Carthagin. 4. *can.* 31. hæc habentur verba: " Irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiasticæ, absque conniventia, & subscriptione clericorum. „ Ex eo citatur a Carnotensi 3. *p. Decreti, cap.* 231. sententia vero hujus textus ex Leone citatus a Gratian. *in c. sine exceptione, 12. quæst. 1.* & ab Innocentio III. *in cap. 1. & 2. hoc titul. in 3. collect.* Credo ergo in Synodo apud Valentiam sub Damaso celebrata anno 374. teste Baronio *tom. 4. eodem anno n.* 12. ubi actum fuit de rebus Ecclesiæ, editum fuisse hunc canonem: sed quia ejus sententia etiam reperiebatur in dicto Concilio Carthagin. compilatores alii ex Concilio Carthagin. alii ex Leone, alii ex Synodo apud Valent. citarunt. Hunc etiam canonem inter fragmenta, quæ citantur ex Concilio Valentino Hispaniæ refert Loaysas ordine 50. Et Concil. hoc Valentinum fuisse Hispaniæ, non Galliæ, probat Escolano *p. 1. annal. Valent. c.* 10.

1 b *Commutatio.*) Permutatio videlicet, ut dicemus *in c. 1. de rerum permut.*

c *Collaudatione.*) Collaudatio est confirmatio, seu approbatio actus, *l. 1. §. sed utrum, ff. de servo corrupto.* Ivo Carnot. *epist.* 16. ibi: " Conjugium quod ante factum non laudatis, post factum nec facto, nec dicto inconsulte approbetis. *Et* epist. 13. Testatus est, pleniter diffinitam esse causam Apostolica auctoritate, & vestra vestrorumque Coepiscoporum laudatione. „ Inde laudemium in constit. feudorum, & Hothomanus, & alii de feudalibus verbis eodem verbo notarunt. 2

COMMENTARIUM.

EX hoc textu sequens communiter deducitur disputanda assertio: " Prælatus non potest sine consensu, & subscriptione Capituli res Ecclesiæ vendere. „ Probant eam textus *in cap. sine exceptione 52. 12. q. 2. cap. hujusmodi, §. quod si necessitas 10. q. 2. capit. nulli, de rebus Eccles.* cum aliis ibi referendis. Illustrant ultra congestos in præsenti a Barbosa, & *in dicto c. nulli*, idem Barbosa *l. 3. juris Eccles. cap.* 30. & *de potest. Episc. 3. part. alleg.* 95. Arias a Mesa *l. 3. variar. c.* 23. plures congesti a Carvalho *in cap. Raynuntius, 2. p. n.* 314. plures quos dabimus *in d. c. nulli*. 3 Conclusio traditur, & probatur.

Sed hæc assertio difficilis redditur non solum ex juris fundamentis adducendis infra *in c. nulli, de rebus Ecclesiæ*; verum etiam ex eo, quod venditio longe differt ab alienatione, ita ut alienatum non dicatur, quod venditum est, *l. alienatum, ff. de verb. sign.* quia si res distrahitur, ejus loco pretium acci- 4 Traditur ratio decidendi.

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

cipitur: igitur etsi alienatio rerum Ecclesiæ generaliter sit interdicta, non tamen ea generali prohibitione continetur emptio, & venditio, & per consequens Episcopus res Ecclesiæ vendere poterit absque consensu, aut collaudatione Capituli.

5 De origine hujus prohibitionis. Qua difficultate non obstante, vera est præsens assertio, pro cujus expositione primo sciendum est, nonnullos ab hoc Concilio Valentino originem prohibitionis alienationis rerum Ecclesiæ repetiisse: sed contrarium docuit Arias a Mesa *lib.* 3. *var. c.* 23. a temporibus Apostolorum usque ad annum Christi 398. nullam legem latam fuisse de Ecclesiasticis bonis non alienandis; quia ex dispositione Apostolorum Episcopi dispensatores erant omnium rerum Ecclesiæ, *can.* 39. *Apost. c. præcipimus*, 12. *q.* 2. *c. videntes*, 16. *eadem q. c. quæcumque* 10. *q.* 1. cum aliis congestis ab Antonio Augustino *in epit. juris Pontif. l.* 4. *tit.* 80. Illustrant Turrianus *l.* 1. *pro canon. Apost. c.* 14. Severinus Binius *in diss. can.* 39. *Apost.* Robertus *l.* 2. *rer. judic. c.* 2. Mesa *diss. c.* 23. *n.* 3. qui tantum deducit originem hujus prohibitionis a Concil. Carthag. 3. relato *in c. nullus* 39. 17. *q.* 4. Sed si verum est, præsentem canonem editum fuisse in Synodo apud Valentiam, ut supra notavi, necessario fatendum est, ab eo originem prædictæ prohibitionis repeti debere; successit Concilium Carthagin. 3. celebratum sub Anastasio Papa an. 398. & secuta fuit constitutio Leonis I. *in ep.* 104. cujus fragmentum extat *in c. sine except.* 12. *q.* 2. eandemque prohibitionem districtius innovarunt Hilarius Leonis successor *ep.* 8. Agapitus *ep.* 6. quam explicat Baronius *anno Christi* 535. *n.* 108. Verum hæc decreta indemnitati Ecclesiarum non satis consulebant, cum prohiberent donationem, venditionem, permutationem, non vero omne genus alienationis; prohibitio namque specialis unius, aut alterius contractus, ad aliud genus alienationis non porrigitur, *l. in quorum finibus* 24. *ff. de pignor.* nisi res a commercio eximatur, *l.* 1. §. *eam rem*, *Digest. quæ res pignori*, junctis notatis a Donello *in tit. de pignor. c. an in omnibus*, *prope fin.* Pinel. *in l.* 2. *p. c.* 1. *n.* 14. *C. de rescind.* Rursus non exprimebantur res prohibitione comprehensæ; & si ad res mobiles prohibitio protraheretur, damnosa esset Ecclesiis potius quam utilis. Ideo post hæc decreta Leo Imperator sua constitutione, quæ extat *in l. jubemus* 14. *C. de sacrosanct. Eccles.* prohibuit cujuscumque alienationis speciem in bonis immobilibus, servis rusticis, & annonis civilibus, hoc est redditibus; adjecitque pœnas nullitatis contractus, & ut accipientes bona ita alienata, eorumque hæredes tenerentur satisfacere Ecclesiæ, quæ tamen constitutio cum lata fuisset a Principe sæculari, nullam auctoritatem præsenti prohibitioni præbebat, *c. fin. h. t.* qua etiam ratione edictum Basilii Præfecti Prætorio editum an. 483. teste Baronio *tom.* 6. *eod. anno*, licet rerum Ecclesiæ alienationem prohiberet, nullius momenti esse declaratum fuit in Synodo Romana relata *in c. bene quidem*, 96. *dist.* Etiam imperfecta erat prædicta Leonis constitutio, quia tantum inhibebat alienationem bonorum Ecclesiæ Constantinop. ut notarunt Cujac. *in Novel.* 7. *Justin.* Gudelinus *de jure novissimo*, *l.* 6. *c.* 14. Quare Anastasius successor Leonis *in l. privilegia* 17. *C. de sacrosanct. Eccles.* protraxit eam constitutionem ad omnes Ecclesias, adjiciens, ut ex causa necessitatis, aut utilitatis liceat alienationem facere, probata causa apud Magistrum census, aut defensorem civitatis.

6 Prosequuntur aliæ leges hujus prohibitionis. Sequitur juxta temporis seriem constitutio Symmachi in Synodo 4. Romana, an. 502. habita, qui alienationem perpetuam prædii Ecclesiæ rustici, vel cujuscunque qualitatis prohibuit, adjiciens, ut violator illius constitutionis anathematis mucrone feriretur concessa actione cuilibet de populo, ut prædii alienati restitutionem peteret: constat *ex c. non liceat* 20. 12. *q.* 2. *c. si quis* 6. *h. t.* Ipse etiam Symmachus epistolam misit ad Cæsarium Arelatensem Episcopum, ut collapsam Ecclesiæ disciplinam restitueret, & rerum Ecclesiæ alienationem, quam Gallicani Prælati leviter faciebant, auctoritate Apostolica interdiceret: unde ipse Concilium Agathense celebravit anno 506. teste Baronio *eod. anno*: *& in can.* 7. relato *in c.* 1. *c. hujusmodi*, §. *quod si*, *& can.* 33. relato *in cap. Episcopus*, 34. 12. *q.* 2. statutum est, ne cuilibet Episcopo liceat res Ecclesiæ, casellas, aut mancipia, vel vasa ministerii vendere, seu per quoscumque contractus alienare, nisi causa necessitatis, aut utilitatis emerserit, probanda per duos, aut tres comprovinciales Episcopos. Et rursus *in can.* 21. *&* 40. relatis *in c. statuimus* 32. *c. Diaconi* 35. 12. *q.* 2. prohibitum fuit Presbyteris, Diaconis, aut aliis Clericis, ne de bonis Ecclesiæ sibi commissæ quidquam donare, aut concedere præsumant, quod si secus fecerint, ab honore depositi tantumdem reddant, quantum abstulerint, excepto casu relato *in c. si quis in qualibet* 56. 12. *q.* 2. Denique sub eodem Symmacho celebratum est Concilium Epaunense anno 509. *& in can.* 9. statutum fuit, ut quicquid juris ecclesiastici alienatum ab Abbatibus, seu Archipresbyteris sine consensu Episcopi fuerit, Ecclesiæ restituatur. Verum cum relatæ constitutiones essent tantum provinciales, adhuc alia generali lege opus erat. Eam tulit primus Imperator Justinianus an. 535 *in authent. de non alienandis, aut non permutandis rebus, & in authent. de alien. & emphyteusi*; quarum summam transcripsit Irnerius *in authent. hoc jus*, *C. de sacrosf. Eccles.* ubi Imperator constitutiones Leonis, & Anastasii ad omnes res cujuslibet Ecclesiæ, & varios alienandi modos protraxit. Sed etiam eas constitutiones, ut Principis sæcularis, nullas esse docuerunt Glossa, & Innocentius *in c.* 1. *h. t. in* 6. Molina *tom.* 2. *de justitia*, *disp.* 465. D. Gregorius Magnus, qui floruit per annos 590. valde curavit, ut res Ecclesiæ injuste alienatas recuperaret, & deinceps alienare prohiberet, ut constat *ex l.* 1. *ep.* 66. *& l.* 3. *ep.* 16. *& l.* 8. *ep.* 53. *& l.* 10. *ep.* 33. cujus tempore hæc prohibitio confirmata fuit in Concil. Hispal. 1. *can.* 1. in Concilio Tolet. 9. *can.* 1. *&* 2. Anno 787. in 7. Synodo generali celebrata sub Hadriano II. statutum fuit, ne Episcopus, vel monasterii Prælatus res Ecclesiæ alienare præsumant, nisi damnosæ sint, & tunc in clericos, vel agricolas eas transferant, non in Principes sæculares. Sequenti etiam sæculo, anno 863. eadem prohibitio apertius facta legitur in Concilio Silvanectensi sub Nicolao I. si vera est inscriptio text. *in c. nulli* 5. *de reb. Ecclesiæ*, ubi dicemus. Præterea idem sancitum fuit in Concilio Guastallensi sub Paschali II. an. 1106. ubi statutum fuit, ut nullus Abbas, nullus Archipresbyter, nullus Præpositus audeat possessiones Ecclesiæ commutare, vendere, seu locare. In Concilio Oxon. sub Honorio III. anno 1222. ubi inhibetur, ne quis habens Ecclesiasticam dignitatem, res Ecclesiæ consanguineis donet, in feudum det, aut quomodocumque alienet: Lugdunensi sub Innoc. IV. an. 1245. sub titulo *de usuris*: Lugdunensi sub Gregorio X. relato *in c.* 2. *de reb. Eccles. l.* 6. In Concilio Salisbur. sub Martino IV. an. 1281. Viennensi relato *in Clement. prima*, *de rebus Eccles. Extravag. ambitiosæ hoc tit.* inter comunes. Tridentin. *sess.* 25. *de refor. c.* 11. & aliis constitutionibus Julii III. Pauli IV. Pii IV. & V. quas refert Redoanus *post tr. de reb. Eccles.*

7 De solemnitate requisita in alienatione. Secundo circa solemnitatem observandam in alienatione rerum Ecclesiæ triplicem præscriptam reperiri, juxta Baldum *in d. authentica hoc jus*, *n.* 14. *C. de sacrosf. Eccles.* nempe civilem, canonicam, & consuetudinariam. Civilis refertur *in d. l. jubemus* 14. *authent. hoc jus*, & refertur a Gratiano *in c. ea enim*, §. *hoc jus*, 10. *q.* 2. quæ non recipitur, nec servatur, ut supra notavi. Circa canonicam autem, & consuetudinariam diversa jura reperiuntur, licet non ideo sint contraria: Cleri consensus desideratur *in d. c. sine exceptione* 12. *qu.* 2. Episcopi tantum assensus desideratur *in c.* 1. *de rerum permut.* consensus Primatis vel duorum comprovincialium licentia *in c. placuit* 51. *c. Episcopus* 58. *c. quicumque* 66. *c. si Episcopus* 12. *q.* 2. *c. hujusmodi*, *vers. apud duos*, 12. *q.* 2. *c. nullus* 39. 17. *q.* 4. pro quorum jurium expositione dicendum est, quod cum auctis Ecclesiæ bonis difficilis esset duos Episcopos convocare pro solemnitate cujuslibet alienationis, observari cœpit alia solemnitas præscripta a Leone *in dist. c. sine exceptione*, circa quam nonnulli casus distinguendi sunt. Primus est cum agitur de alienatione rerum ad mensam Episcopalem pertinentium, in quo olim alienatio erat prohibita, nisi fieret cum consilio Concilii Provincialis, *c. placuit* 51. 12. *q.* 2. hodie Romani Pontificis desideratur assensus, *c.* 2. *de reb. Eccl. in* 6. qui debet præcedere, alias suspenditur Episcopus, *d. c.* 2. Secundus est cum alienantur bona, quorum administratio ad Capitulum pertinet, quo casu Capitulo legitime congregato in loco solito ad sonitum campanæ, superior, seu qui præest, proponit tractatum, causam scilicet, & rem, de cujus alienatione agitur, & sigillatim rationes, ex quibus expedit, vel non, alienationem fieri, juxta Ulpian. *in l. magis puto*, §. *si pupillus*, *ff. de rebus eorum*, *junctis l.* 1. *&* 2. *tit.* 14. *partit.* 1. Et licet consuetudine receptum sit, ut tres interveniant tractatus, jure tamen communi unus sufficiebat, *d. c. sine exceptione*, *c. tua*, *c. cum Apostolica*, *h. t. c.* 1. *de reb. Eccles. in* 6. Post prædictum autem tractatum debet sequi consensus Capituli, ex nostro textu, ibi, *Collaudatione*; junctis Abbate *n.* 3. & Glossa 1. *in c.* 2. *hoc tit.* sufficit tamen si talis consensus a majori parte præstetur, ut probatur *in d. c. eam enim*, §. *hoc jus*, *c.* 1. *de his*, *quæ fiunt a majori parte*: faciunt text. *in c.* 2. *de jurepatr. c. auditis* 29. *c. quia propter* 42. *vers. Vel major*, *de elect. c.* 2. *vers. Vel majoris*, *de testibus*, *l.* 6. *l. quod major* 19. *ff. ad municip.* & in ea major pars consideratur respectu existentium in Capitulo, quia absentes non computantur, nec vocandi sunt, ut docent Abbas in præsenti, *n.* 5. *& in c. cum omnibus*, *n.* 13. *de constit.* Molina *dist. disp.* 468. & relati a Redoano sup. *n.* 51. & a Gregorio Lopez *verbo Consentimiento*; *in d. l.* 2. *tit.* 14. *p.* 1. & ad minus adesse debent duæ partes Capituli, ut colligitur *ex dict. l. nulli*, *junctis l. nominationum*, *C. de Decur. l.* 10. *v. Duæ partes*, ubi Glossa 1. Quæ jura procedunt secundum canones, ut docent Abbas, & Decius *n.* 31. *in dist. c. cum omnes*, Rochus de Curte *de jurepatron. verbo Honorificum*, reprobata Glossa *verbo Constitutum*, in præsenti, de quibus, & de nominibus Canonicorum, & singulorum existentium in Capitulo, debet mentio fieri in instrumento alienationis, argumento text. *in l. fin. C. de vend. rer. civit. l.* 11. Et licet de jure communi omnes tenerentur subscribere, ex hoc textu, junctis Glossa, & Innocentio *hic*, hodie tamen consuetudine non servatur, ut notarunt Gregorius Lopez *ubi sup.* Socinus *cons.* 15. *volum.* 1. quibus omnibus accedere debet Episcopi, vel legitimi superioris licentia, ut constat *ex c. quanto*, *c. tua*, *h. t.* Tertius casus contingit, cum alienatio fit rei communis pertinentis ad Episcopum, & Clerum, in quo eadem solemnitas, quæ in superiori casu necessaria est, ex notatis a Panormitan. *in præsenti*, *n.* 5. Quartus casus contingit, quando alienantur res monasterii; quo casu si illud Episcopo subjectum est, causa alienationis coram Episcopo, vel ejus vicario proponitur, & post causæ cognitionem licentia ab eodem conceditur; *c. Abbatibus*, 41. 12. *q.* 4. *cap. in venditionibus* 40. 17. *q.* 4. docent Abbas *hic*, *n.* 5. Covarruv. *l.* 2. *var. c.* 17. *n.* 1. Castillo *de usufruct. l.* 1. *c.* 54. *n.* 22. Quod si monasterium exemptum sit ab Episcopi jurisdictione, tunc Capituli consensus, & superioris licentia desiderantur. Quintus tandem casus contingit, cum

cum alienantur bona hospitalium, confraternitatum, aut similis loci pii; quo casu distinguendum est, an similia hospitalia erecta sint auctoritate Episcopi, vel sine ejus licentia. Primo casu facultas Episcopi desideratur, secundo vero tantum consensus, seu tractatus desideratur. Circa solemnitatem consuetudinariam etiam sciendum est, quod si per consuetudinem addatur nova forma, quæ Ecclesiæ utilis sit, servanda erit; Redoanus *de rebus Ecclesiæ*, *q.* 24. *n.* 80. Idemque dicendum est, si solemnitatis præscriptæ aliquam partem levem moderetur, veluti subscriptionem clerici in præsenti statutam. Gilkenius *in d. authent. hoc jus*, *C. de sacrosf. n.* 56. sed si per consuetudinem omnis solemnitas auferatur, & ita damnosa Ecclesiis esse incipiat, ut irrationabilis improbanda est, ex adductis *in cap.* 1. *&* 2. *de consuet.* docuerunt Covar. *d. l.* 1. *var. c.* 17. *n.* 4. Guttierez 2. *p. de tutel. c.* 5. *n.* 6. Chassaneus *in consuet. Burgundiæ*, §. 9. *n.* 32.

8 Traditur ratio decidendi. Quibus ita animadversis apparet vera ratio præsentis text. nam cum tot Ecclesiæ legibus alienatio rerum Ecclesiæ prohibita fit absque debita solemnitate celebrata, & venditio alienatio fit, *l. sed Celsus* 6. *in principio*, *l. alienatio* 67. *ff. de contrah. empt.* siquidem per eam, & traditione secuta id agitur, ut si venditor dominus est, dominium transferat, *l. clavibus* 74. *ff. eod. tit.* aut si dominus non est, usucapiendi conditionem, §. *ex his*, *Inst. per quas personas nobis acquiritur*, ita ut pacisci non liceat, quod salva manente venditione, emptori dominium non acquiratur, *l. cum manu fata* 80. §. *ult. ff. de contrah. empt.* inde sub prohibitione alienationis venditionem contineri docetur *in l.* 1. *& per tot. C. de prædiis minor. l. fundum* 17. *ff. de fundo dotali*: imo sub venditionis voce alia alienationis species contineri, probat Joannes Robertus *l.* 1. *animadv. c.* 8. Recte ergo in præsenti docetur, Episcopum res Ecclesiæ vendere non posse absque solemnitate, id est consensu, & collaudatione Capituli, quod adeo verum est, ut ea solemnitate deficiente, nulla sit alienatio, quamvis utilis Ecclesiæ appareat, *dict. c. sine exceptione*, ubi glossa *verbo Profaturum*, 12. *q.* 1. *c.* 1. *de reb. Eccles. in* 6. defendunt Sarmiento 1. *p. de reddit. c.* 2. *per tot.* Matienzo *in l.* 2. *tit.* 3. *l.* 5. *recopil. glossa* 1. *n.* 13. Sed licet prædicta solemnitas alienationem præcedere debeat, ex supra traditis, si postea sequatur, in Ecclesiæ utilitatem sustinetur alienatio, argumento textus *in c. si qua* 12. *q.* 2. *c. cum nos* 3. *h. t.* docent Glossa *in c.* 1. *verbo Sede*, *ne Sede vacante*, Orosius *in l. cum hi* 8. §. *eam*, *ff. de transact.* ita ut ipsa alienatio censeatur valere non ex tunc, id est a die alienationis; sed ex nunc, id est a die ratihabitionis. Abbas *in c. cum nos*, *hoc tit.* Molina *d. disp.* 468.

9 Dissolvitur dubitandi ratio. Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam cum dicimus, venditionem alienationem esse, de ea quæstione, quæ non solum est perfecta mutuo consensu, juxta textus *in l.* 1. *ff. de contrah. empt. princ. Instit. eod. tit.* ubi plura D. Nicolaus de Castro; sed etiam traditione secuta, per quam dominium transfertur, *l. traditionibus*, *C. de pactis*; venditio namque traditione non secuta, magis alienationi proxima est, quam alienatio proprie dicatur, *d. l. alienatum* 67. Sed quia in rebus Ecclesiæ servandis ita caute procedi oportet, ut non solum tollatur actus, in quo alienatio exercetur, sed etiam omnis actus, per quem ad alienationem perveniri possit, ex regula legis finalis, *C. in quibus causis in integr. rest.* ideo sacri canones non solum venditionem rei traditione perfectam, verum & mutuo tantum consensu celebratum prohibuerunt. Illud tamen difficile est, an sicut præsenti prohibitione generali de non alienandis Ecclesiæ rebus, comprehenditur venditio; e contrario præsenti textu, & aliis antiquis Ecclesiæ canonibus supra relatis, venditione specialiter prohibita, quæcumque alienatio interdicta censeatur? Et affirmativa sententia suadetur ex eo, quod venditio contractus similes comprehendit: *l. sicut*, §. *venditionis*, *ff. quibus modis pignus vel hypotheca*. Rursus quoad hujusmodi contractum adest latissima acceptio, ut ex lege XII. Tabul. omnem alienationis speciem sub eo complecti voluerit, *l. statuliberi* 29. §. *Quintus*, *ff. de statul.* probat Robertus *d. l.* 1. *animadv. c.* 8. Verumtamen dicendum est, necessariam fuisse interdictionem generalem alienationis, nec virtute præsentis prohibitionis alios contractus comprehendi potuisse, *ex l. in quorum* 23. *ff. de pignor.* nam prohibitio restringens facultatem disponendi de rebus propriis, stricte debet interpretari, ut resolvit Caldas *tr. de empt. & vend. c.* 3. *n.* 4. & *c.* 8. *n.* 26. Ut autem aliud est vendere, aliud donare, aliud permutare, & cetera: sic etiam venditione prohibita alii contractus sublati non intelliguntur, ut constat ex casibus relatis *in l. si pupillorum* 7. §. *si Prætor*, *ff. de rebus eorum*, *l. fin. C. de prædiis Decur. l.* 10. in quibus sub venditione alii contractus non veniunt, sicut etiam sub emptione alii contractus non continentur: unde legatis rebus emptis, quæsitæ alio titulo non debentur, *l. item* 49. §. *item*, *ff. de leg.* 3. & qui prohibetur emere, non veratur pignori accipere, *d. l. in quorum*; unde post specialem prohibitionem venditionis rerum Ecclesiæ necessaria fuit generalis prohibitio alienationis earum. Nec contrarium suadetur *ex dict. l. fin. cit.* 8. §. *venditionis*, *ff. quibus modis pignus*, in qua tantum agitur de exceptione sententiæ propositæ *in* §. *si voluntate* ejusdem legis, ubi docuerat Marcianus, permissa a creditore venditione pignoris, obligationem ejusdem remitti postea disserit, quinam contractus celebrari possint, ita ut ex permissione creditoris pignus distrahi dicatur: & ait in dotem dationem concessam intelligi, & donationem, nisi forte eo animo fuerit creditor, ut ex pretio rei distractæ sibi fieret satis: sed hæc sententia ita exponenda est, ut donare possit debitor, & in dotem dare, non quia venditionis nomine hi contractus veniant, sed ex sententia & mente creditoris; nisi enim voluit ex pretio rei distractæ sibi caveri, remissionem pignoris videtur fecisse, ut debitor de re sua disponat, quomodo sibi expediat: docuerunt Caldas *ubi supra*, Arias de Mesa *l.* 1. *variar. c.* 5. Nec obstat text. *in d. l. statuliberi*, §. *Quintus*, qui eodem modo est exponendus, nam, quod ibi dicitur, emptionis verbo omnem alienationis speciem comprehendi, perpetuum non est, neque ex proprietate verbi colligitur, sed ex sententia legis ad speciem ibi subjectam restringitur, ut latius docuerunt Cujac. *l.* 2. *observ. cap.* 7. Sarmient. *l.* 3. *solell. c.* 1. Robertus *l.* 1. *animadv. c.* 7. Genoa *in Concil. fol.* 538. Amaya *in l. un. C. de vend. rer.* Vvisembach. *disp.* 5. *n.* 5. Illud tamen sciendum est circa hanc alienationis speciem, quod licet venditio emptionem soleat etiam comprehendere, cum veteres promiscue his appellationibus uterentur, *l. veteres* 19. *ff. de act. empti*, & correlativa fuit emere, & vendere: quare dispositum in uno, in alio statutum creditur, *l.* 1. *C. de emprof. l.* 11. attamen cum Prælatis adimitur in præsenti textu potestas vendendi res Ecclesiæ, non interdicitur ex illis otiosam pecuniam in emptionem prædii, vel alterius rei conferre, quia non viget eadem ratio prohibitionis. Facit exemplum tutores, de quo *in l.* 4. *ff. de administr. tut. l.* 3. *C. de usur. pupil.* juncto Guttierez 2. *p. de tutel. c.* 9. a quo ad Prælatum non male deducitur argumentum: & ita licet Prælato prohibeatur vendere rem Ecclesiæ, non ideo illi interdicitur ex pecunia otiosa prædium emere, cum hoc utilius sit Ecclesiæ, quam pecuniam infructuosam retinere.

10 Explicatur c. 5. de empt. & vendit. Sed supra traditæ assertioni obstat text. *in c. dilecti* 3. *de empt. & vendit.* ubi venditio sylvæ facta fuit inscio Capitulo Belvacensi, & sic sine solemnitate præscripta in hoc textu; & tamen sustinetur talis contractus, nec ideo irritatur. Igitur quia consensus, seu collaudatio Capituli non desideratur in alienatione prædii ecclesiastici. Pro cujus textus expositione sciendum est, in ejus specie duplici ex causa actum esse ad rescissionem venditionis. Prima, quia minus dimidia justi pretii pro sylva Canonici acceperunt; quare illis competebat beneficium legis secundæ, *C. de rescind. vendit.* Secunda, quia sine Capituli consensu, & subscriptione facta fuit, quare judices sylvam restitui jusserunt ejus venditione rescissa; sed illorum sententia fuit per Innocentium revocata, quia juxta remedium dictæ legis 2. debebant alternative pronunciare, electione data emptori, ut pretium justum restitueret, vel rem redderet, *l. si dolus*, *C. de rescind. vendit.* dicemus *in dict. c.* 3. Si vero ob defectum solemnitatis venditionem rescindi judices volebant, id primum probari oportuit, per Ecclesiam videlicet, quod sine solemnitate celebrata fuisset emptio, quia ju lex secundum allegata, & probata tantum sententiam ferre potest, *leg. illicitas*, §. *veritas*, *Digest. de offic. Præsidis*: at in specie dicti capitis 3. non constabat de defectu consensus Capituli; quare dum Innocentius sententiam priorum judicum retractat, reservat etiam jus Ecclesiæ, ut contra venditionem agere possit, ob defectum consensus Capituli; & ita cum de eo defectu non constaret primis judicibus, non potuerunt ob solemnitatis defectum venditionem irritare. Nec obstabit si instes, consensum Capituli in eo textu præsumi, quia licet talis solemnitas pro forma desiderata, in præsenti textu, *& in c.* 1. *de rebus Ecclesiæ*, *in* 6. in facto consistat, & proinde non præsumatur, *l. in bello*, §. *facti*, *ff. de captivis*, docent Panormit. *in c. ea noscitur*, *n.* 9. *h. t.* Menochius *l.* 2. *de præsumpt. præs.* 75. *n.* 21. hoc tamen limitatur nisi triennale tempus elapsum sit, quia ex tali tacita ratihabitione venditio alias nulla convalescit, & per consequens cum in eo textu de solemnitate non constasset, nec elapsum esset tam diuturnum tempus, videbatur sufficienter constasse de defectu solemnitatis. Nam respondendum est, quod licet verum sit, solemnitatem non præsumi, nisi probetur, & talis probatio incumbat illi, qui solemnitatem interfuisse dicit, *l. quicumque*, §. *fin. ff. de publiciana*, *l.* 2. *C. de prob.* tamen si Ecclesia agit, & possessor rei distractæ convenitur, Ecclesiæ incumbit onus probandi defectum solemnitatis, cum emptor interim tutus sit possessione, *c. cum venissent* 6. *de instit.* docet Redoanus *de reb. Eccles. q.* 39. *n.* 6. unde cum *in dict. c.* 3. Ecclesia peteret rescissionem contractus, debebat probare defectum solemnitatis, quæ cum extrinseca sit, non præsumitur, nisi probetur. Et si adhuc scisciteris, quare si *in d. c.* 3. sententia priorum judicum infirmatur, quia electionem non præstabat emptori suppleadi justum pretium, vel restituendi sylvam; quomodo Innocentii sententia sustinetur, quæ prædictam electionem etiam non præbebat? Respondeo injustam fuisse in specie dicti capitis 3. sententiam priorum judicum, quatenus electionem emptoribus a jure concessam denegarant; at non esse iniquam Innocentii sententiam, etsi eandem electionem non concederet, ex eo, quia priores judices diffinitivam sententiam contra jus præscriptum *in d. l.* 2. protulerunt: at Innocentius tantum interlocutoriam sententiam protulit, ut injuriam illatam Ecclesiæ ex executione prædictæ sententiæ tolleret.

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

CAPUT II.

Alexand. III. a *Norvicensi Episcopo*.

Continebatur in litteris a te nobis transmissis, quod cum super decima de Querche inter Magistrum Hub. & N. de mandato nostro coram te *b* verteretur, constiterit tibi, quod M. Abbatissa S. Mariæ de *c* Vvint. pro communi voto, & unanimi consensu, conventu absensum prestante, decimam ipsam prædicto H. concessit, & Rad. Vvinton. Archidiaconus per elavem & librum sibi exinde investituram fecit: Magister vero N. probavit coram te idoneis testibus, quod præfata Abbatissa præscriptam decimam sibi prius dederat, conventu non contradicente, quam eam præfato Huberto dedisset, & quod a diœcesano Episcopo ejus fuerit concessio confirmata. Unde quia nos consulere voluisti, cui concessioni innitendum sit, consultationi tuæ taliter respondemus, quod concessio prius facta, si conventu sciente, & non contradicente facta est, robur firmum debet habere. Verum si præfata Abbatissa ignorante conventu, aut contradicente, prius prædicto N. decimam suam concessit, & non post multum tempus de absensu conventus eandem decimam memorato Huberto dedit, sic ut ibi eam datam fuisse constet, secunda concessio debet præjudicare priori.

NOTÆ.

1 a *Norvic.*) Ita etiam legitur in prima collect. *sub h. t. c.* 2. & *in c. continebatur, de despons. impub.* & post Concilium Later. *p.* 47. *c.* 5. ex quo Conciliorum volumine ita restituo integram hujus textus, de Eccl. Norvicensi egi *in c.* 9. *de rescript.*

b *Verteretur.*) *Quæstio verteretur*, supplet Ant. August. *in notis ad hunc textum, in* 1. *collect.*

2 c *S. Mariæ de Vvint.*) Lege *de Vvilt.* Vviltonia enim est in pago proximo ad Sarisbariam urbem: erat cœnobium hoc monachorum D. Benedicti, ut refert Polydor. Virgil. *l.* 6. *hist. Anglia, fol.* 117.

COMMENTARIUM.

3 Difficilis profecto, & merito visus est præsens textus juris Interpretibus duplici ex capite. Primo, quia si in textu antecedenti docetur, in qualibet alienatione rei Ecclesiasticæ desiderari simul cum Prælato collaudationem, & subscriptionem Capituli; quomodo in præsenti Abbatissa poterat tacente Capitulo decimam Magistro Huberto concedere, & per consequens alienare? Secundo, quia ait Alexander, secundam decimæ concessionem consentiente Capitulo factam, ita demum præferri priori, ignorante, vel contradicente Capitulo celebratam, si statim, & non elapso longo tempore facta sit; ubi innuitur, quod si post longam tempus secunda concessio facta fuit, prævalet prior, etiam renuente Capitulo facta, quasi Magister Hubertus per præscriptionem decimam, seu ejus jus acquisierit, cum certum sit, in tali casu nullo modo præscriptionem procedere, ex traditis per Berojum, *in cap. de quarta, de præscript.* His difficultatibus ut satisfaciant Glossa, & antiquiores in præsenti, Berojus *ubi proximè, n.* 25. in varias distrahuntur sententias. Aliqui accipiunt textum hunc de alienatione rei modicæ, quo casu non desideratur eadem solemnitas, quæ exigitur in alienatione rei gravis æstimationis, *cap. terrulas* 12. *q.* 2. ita Rebuffus *de decimis q.* 5. *n.* 34. & alii congesti a Barbosa *in præs.* Ipsi etiam docent Alexandrum III. desiderare, ut non post multum tempus secunda concessio facta sit, quia si longum tempus elabatur, præsumitur Capituli consensus ex diuturna taciturnitate. Sed his, & aliis omissis sententiis, existimo cum Brito, quem laudat, & sequitur Carvalho *in c. Raymontius*, 2. *p. n.* 333. textum hunc nullo modo esse accipiendum de alienatione decimarum, vel similis rei ecclesiasticæ: sed potius de repræsentatione ad beneficium, quæ competebat monasterio Sanctæ Mariæ; & ita decimam in præsenti non significare quod sonat, sed potius beneficium Ecclesiasticum, ut *in c. vestra, de locato.* Suadetur hæc interpretatio ex eo, quia in præsenti refertur hujusmodi decimæ, seu beneficii concessionem confirmasse Episcopum, & Archidiaconum investituram dedisse per clavem, & librum, quæ omnia propria sunt institutionis canonicæ, & investituræ corporalis in beneficio: quis autem unquam audivit, in alienatione decimarum a personis exemptis facta desiderari institutionem Episcopi, & investituram Archidiaconi, quæ peculiaria sunt beneficii ecclesiastici, ut probavi *in c. ut nostrum, de offic. Archidiac. c.* 3. *de instit.* Unde facile, & noviter respondetur secundæ difficultati: ideo enim exigit Alexander, ut non post multum tempus secundum concessionem fecerit Abbatissa, quia si elapsum tempus diuturnum esset, ex taciturnitate præsumeretur consensus, juxta text. *in l. cum de in rem verso, ff. de usur. l.* 2. *C. de fideicommiss. l. pen. & ult. ff. de inofficit. l.* 4. *C. de non num. pecun. l. sed si Julianus* 7. §. *fin. ff. ad Maced. l. si major factus*, junctis traditis a Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 95. Flores de Mena *var. q.* 23.

CAPUT III.

Alexand. III. a *Vigorn. Episcopo*.

Cum nos jam pridem, si bene meminimus, tibi per litteras nostras indulserimus, ut si I. prædecessor tuus, reclamante Capitulo Ecclesiæ tuæ, Abbati, & fratribus de Osseneja Ecclesiam de Braja contulit, eam tibi revocare liceret; jam dictis Fratribus, sicut asseris, litteras nostras indulsimus, ut ipsis Ecclesiam jamdictam dimitteres pacifice possidendam, immemores existentes illius scripti, quod super hoc tibi fuerat indultum. Licet autem hoc tibi indulserimus, prudentiam tuam monemus & hortamur attentius, quatenus divino intuitu, & pro reverentia Beati Petri, & nostra, Ecclesiam ipsam, si quoquo modo sine gravi detrimento Ecclesiæ tuæ fieri potest, jamdictis Fratribus in pace, & quiete dimittas; quia decet providentiam tuam ad commodum, & profectum religiosorum locorum intendere, & quod idem prædecessor tuus pietatis studio fecit, ratum, & firmum habere. Si autem eamdem ipsis Ecclesiam dimittere forte non poteris, non obstantibus litteris, quas prædicti Fratres super hoc impetraverunt, scriptum tibi exinde indultum in sua volumus stabilitate consistere, quoniam certum est, de rigore juris concessionem illam non tenere, si reclamante Capitulo per eundem prædecessorem tuum ipsam constat factam fuisse, nisi idem Capitulum concessionem ipsam ratam *b* postmodum habuisset.

NOTÆ.

1 a *Vigorn.*) Ita legitur in 1. collect. *sub h. t. c.* 3. ex qua restituto hujus textus litteram. De Vigorniensi Ecclesia nonnulla notavi *in capit. de election.*

b *Ratam.*) Quatenus per ratihabitionem alienatio facta confirmetur, *dixi in c.* 2. *de transact.*

CAPUT IV.

Idem *Hierosolym.* a *Patriarchæ*.

Novit plenius, sicut credimus, tuæ discretionis prudentia, qualiter tu, & fratres tui unum corpus sitis, ita quidem, quod tu caput, & fratres tui membra esse probentur. Unde non decet te, omissis membris, aliorum consilio in Ecclesiæ tuæ negotiis uti, cum id non sit dubium, & honestati tuæ, & sanctorum Patrum institutionibus contraire. Innotuit siquidem auribus nostris, quod tu sine consilio fratrum tuorum Abbates, & Abbatissas, & alias Ecclesiasticas personas instituis, & destituis, non considerans, nec attendens, quomodo te non sit dubium statuta sacrorum canonum transgredi, cum in hujusmodi causis clericorum, & laicorum circa te commorantium, qui de corpore ipsius Ecclesiæ non sunt, potius quam fratrum tuorum consilio inducaris. Inde est, quod discretioni tuæ auctoritate Apostolica prohibemus, ne Abbates, Abbatissas, vel alias Ecclesiasticas personas sine consilio, & assensu Prioris, & fratrum tuorum Canonicorum S. Sepulchri instituere vel destituere aliqua ratione de cetero præsumas. Quod si forte, quod non credimus, contra prohibitionem nostram attentare præsumpseris, nos tales institutiones, & destitutiones, si quas amodo feceris, auctoritate Apost. cassamus, & omni robore, & stabilitate carere decernimus.

NO-

NOTÆ.

1 a *Patriarcha.*) Ita etiam legitur in prima collect. *sub h. titul. c.* 4. Pro cujus inscriptionis, & præsentis textus expositione sciendum est, Patriarchalem Hierosol. Ecclesiam a prima ejus institutione clericos regulariter viventes habuisse jam temporibus D. Clementis ut constat *ex c. dilectissimis* 12. *q.* 1. & in ea sequentibus sæculis observata fuit regula Sancti Augustini, ut probat Pennotus *l.* 2. *hist. Canon. c.* 41. *n.* 2. & ipse Patriarcha habebat subjectas alias Ecclesias, etiam Canonicorum regularium, *ut ex c.* 58. *veteris hist. Orientalis*, refert Pennotus in hæc verba: " Patriarchalis siquidem Ecclesia, quæ est Dominici sepulchri sub monte Calvario, Canonicos habet regulares secundum habitum, & regulam B. Augustini viventes. Habent autem Priorem, ad quem cum d. Canonicis pertinet eligere Patriarcham, qui est illis loco Abbatis. In Ecclesiis autem Templi Domini, & Montis Sion, & Montis Oliveti, sunt Abbates, & Canonici secundum regulam prædictam B. Augustini Domino ministrantes. „ Et ex Philippo Novar. *l. Chron. cap.* 14. ibi: " Habet insuper prædictus Patriarcha Abbates, & Priores sibi subjectos, insignia Pontificalia, baculos, & mitras, annulos, & sandalia ex privilegio dignitatis habentes, Domino Patriarchæ in ministerio reverenter assistentes. Patriarchalis siquidem Ecclesia Dominici Sepulchri sub Monte Calvario Canonicos habet regulares, secundum regulam, & habitum B. Augustini viventes: habent autem Priorem, ad quem cum prædictis Canonicis pertinet eligere Patriarcham. „ Et temporibus Godefridi, qui Hierosolymam de manibus Saracenorum recuperavit anno 1110. instituta, seu ibi restaurata fuit Congregatio Canonicorum Dominici Sepulchri, ut late refert Pennotus *dicto l.* 2. *c.* 67. *per totum*. Ex quibus apparet, recte Alexandrum III. in præsenti decrevisse, Patriarcham ipsum Hierosolymitanum caput esse, Canonicos vero sancti sepulchri membra; atque ideo illis inconsultis non debere Patriarcham Abbates, & Abbatissas in monasteriis ipsius Congregationis instituere, seu destituere, ceteraque eis disponere.

CAPUT V.

Idem a *eidem*.

Quanto majori dignitate, dante Domino præemines, tanto decet amplius, & oportet te in omnibus eam diligentiam, & gravitatem habere, qua omnia videaris sine nota, & reprehensione peragere, & laudabiliter injunctæ tibi sollicitudinis officium dispensare. Audivimus autem, unde mirati sumus, sicut mirari merito poteramus, quod in concessionibus, & confirmationibus, omissis Canonicis Ecclesiæ tuæ, consilium clericorum, & laicorum circa te commorantium, qui non sunt de corpore ipsius Ecclesiæ, interdum, imo sæpe requiris, & in eisdem concessionibus, & confirmationibus juxta eorum consilium, & voluntatem procedis: & in privilegiis etiam, quod tuam prorsus dedecet honestatem, ad majorem auctoritatem, & certitudinem nomina fratrum tuorum, qui absentes fuerint, tanquam si præsentes fuissent, facis subscribi. Quia igitur non decet prudentiam tuam in negotiis tibi commissæ Ecclesiæ consilium fratrum tuorum postponere, cum quibus unum existere comprobaris, f. t. per A. s. p. m. quat. in concessionibus, confirmationibus, & aliis ejusdem Ecclesiæ negotiis fratres tuos requiras, & cum eorum consilio, vel sanioris partis negotia eadem peragas, & pertractes, & quæ statuenda fuerint, statuas, & errata corrigas, & evellenda dissipes, & evellas. Nec absentium fratrum nomina inscribi aliquatenus facias, quia talia monimenta irrita sunt, & falsa; & tu exinde quæstionem falsi poteris non immerito formidare. Nos enim universa privilegia, in quibus absentium fratrum nomina ipsis ignorantibus, vel absentibus subscripta sunt, vel amodo describentur, irrita esse decernimus, & nullius firmitatis robur habere censemus.

NOTÆ.

1 a *Idem eidem.*) Alexander videlicet III. Patriarchæ Hierosolym. ut in textu antecedenti, qui ad eandem tractationem spectat; nec scio quo fine eadem Decretalis in duas partes secaretur a Compilatoribus; ut in alia Innoc. epist. fecerunt, relata *in capit. cum contingat* 29. *& seq. de decim.*

CAPUT VI.

Cœlestinus III.

Ea nascitur. *Et infra*: Ex tua siquidem nobis est parte propositum, quod cum in provincia tua sæpe contingat, ut ad Ecclesias, in quibus *b* collegia jus repræsentandi noscuntur habere, eorum Abbates, aut per se, aut per *c* litteras suas, personas idoneas diœcesanis Episcopis repræsentent: quibus repræsentatis postmodum, & receptis, aliquando *d* postea contradicunt monachi, seu alterius Ordinis collegia, & reclamant. Super quibus aperto quæris certificari responso, utrum institutio jam facta, vel adhuc facienda, propter hujusmodi debeat impediri. Ad quæ tibi duximus hoc modo respondendum, quod videlicet in præsentationibus talium Prælatorum intelligi debet, quod de collegiorum suorum fiat assensu, sine quo firmitatem non valent aliquatenus obtinere. Unde cum constiterit conventus, vel majoris, vel sanioris partis non adfuisse consensum, institutiones, hujusmodi convenit evacuari, nisi ex antiqua, & approbata consuetudine, vel concessa libertate aliquis eorum probaverit, commissi sibi collegii non debere in Ecclesiarum, seu beneficiorum, *e* collationibus requiri consensum.

NOTÆ.

1 a *Cœlestinus.*) Ita tamen legitur in secunda collectione *sub hoc tit. cap. un.* sed vereor, ne legendum sit *Clemens III.* ut legitur *in c. ea noscitur, de appell. in* 2. *collect. cap. noscitur, de institut. c. ea noscitur, de sent. excom.* Nullibi tamen exprimitur, cui missa sit præsens Decretalis, licet Archiepiscopo alicui rescribi existimaverint Hostiensis, & Butrius *n.* 8. Immola *n.* 1. Ancharanus, Cardinalis, & alii *hic*, inde referentes, Archiepiscopum in his, quæ universaliter tangunt totam provinciam, & ibidem generaliter committuntur, habere jurisdictionem ordinariam, *cap.* 3. *de institut. Novel.* 123. *de sanctissimis Episc.* §. *ut autem*: sed unde colligant hanc decretalem missam esse Archiepiscopo, ipsi non exprimunt; nos tamen id deducimus ex illis verbis: " Cum in provincia tua sæpe contingat: „ quæ aperte ostendunt Metropolitanum esse quem alloquitur Clemens III. nam ut docuit Pelagius II. relatus a Gratiano *in c. scitote, 6. q.* 3. provincia illa est, quæ habet decem, aut undecim civitates, & totidem minores potestates, & unum Metropolitanum aliosque suffraganeos decem, vel undecim Episcopos. Si ergo in provincia unus Metropolitanus est, utique Clemens III. cum dicat, *cum in provincia tua*, cognoscitur cum Metropolitano loqui, siquidem ipse solus provinciam habet; de ejus jurisdictione, & dignitate plura congessi *in c. pastoralis, de offic. ordin.*

2 b *Collegia.*) Collegium nihil aliud est, quam cœtus plurium, quo simul sodales plures colliguntur. Cujacius *l.* 7. *observat. cap.* 30. Brissonius *verbo Collegium*: unde & sodalitia collegia dicuntur ab Ulpiano *in l.* 1. *ff. de collegiis*, Anton. Matthæus *de crim. l.* 47. *titul.* 15. *de colleg.* Revardus *ad leges* 12. *Tabular. cap.* 28. Collegia regulariter prohibita sunt ob metum factionum, aliaque similia incommoda, quæ prosequuntur Alciatus, Gentilis, & Fornerius *in l. Neratius, ff. de verb. signif.* Cujacius *dict. c.* 30. Brissonius *lib.* 1. *select. c.* 14. Romæ plura permissa fuerunt non solum artificibus, de quibus passim agitur *in C. Theod.* & plura congesserunt Pancirola *in notitia utriusque Imp. titul. de corp. artif.* Desiderius Heraldus *emendationum, cap.* 42. Salmasius *ad jus Attticum, cap.* 4. verum & religionis causa; inde collegia Pontificum *in l.* 2. §. *deinde, ff. de orig. juris, l.* 1. §. 1. *ff. de collegiis*, licitum erat apud eos Judæorum collegium, *l.* 1. 2. 4. 11. 13. 14. *l.* 1. §. 1. *C. de Judæis, l. spadonem* 15. §. *jam autem, ff. de excusat. tut. l. circumtidere* 11. *ff. ad l. Cornel. de sicariis, l.* 3. §. *ult. de Decur.* Erant etiam licita, quæ studiorum causa contrahebantur, veluti Jureconsultorum, Medicorum, Grammaticorum, *l. medicos* 6. *C. de professoribus*; item publicanorum, qui publica vectigalia, aurifodinas, argentifodinas, & salinas conducebant, *l.* 1. *ff. quod cujusque univers.* argentariorum, *l.* 6. *ff. de edendo, l. cum duobus* 52. §. *cum duo, ff. pro socio.* Quibus autem permissum est corpus habere collegii, eorum nomine proprium est, ad exemplum Reipublicæ, habere arcam communem, & actorem, sive syndicum, per quem negotia communia expediantur, *l.* 1. §. *quibus autem, ff. quod cujusque universitat.* probavi late *in cap. unic. de syndico*: unde quæ collegii sunt, non esse singulorum, docuit Ulpianus *in l. si municipes* 2. *ff. eodem titul.* Unde in actibus collegii non sufficere caput collegii adesse, sed

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

sed omnes, vel saltem majorem partem interesse debere, docetur *in l. nulli, cum duabus seq. ff. eod. tit.* unde cum in terminis hujus textus ad Ecclesias, seu collegia jus præsentandi pertineret, ut constat ex illis verbis, " Ad Ecclesias, in quibus collegia jus præsentandi habere noscuntur: „ recte deducitur, non potuisse Abbatem per se solum præsentare, nam etsi ipse collegii caput sit, *c. novit b. t. cap. post alectionem, de concess. preb. l. tit. ff. quod cujusque universit.* non tamen ipse solus collegium est.

c *Per litteras suas, personas idoneas.*) Ex quibus verbis deducunt Cardinalis & Batrius *hic*, Corrasius *de sacerd. c. 6. p. 4. n.* 18. posse absentem ad beneficium, vel Ecclesiam præsentari; quod difficile redditur *ex c. cum & plantare, §. in Ecclesiis, de privil.* ibi: " In Ecclesiis vero suis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, Episcopi repræsentent. „ Quæ quidem verba significant præsentationem ad beneficium non esse per literas faciendam, sed præsentibus tam præsentante, quam præsentato, namque verbi *repræsentet*, proprietas ea est, ut significet præsentiam realem, non autem actum per litteras, aut per procuratorem, *l. si maritus 15. §. quod si quis præsens, ff. ad legem Juliam, de adult. l. consentaneum, C. quomodo & quando, Clement. dudum, §. statuimus, de sepulturis*: probat Brissonius *l. 16. de verb. signif.* Lambertinus *de jurepatr. p. 1. l. 2. art. 1. q. 11. n. 12.* plures relati a Garcia *de benef. 4. p. c. 1. n. 16.* per quem textum ipsi fatentur, præsentationem non esse faciendam per procuratorem, aut per litteras: & ut difficultatem hujus textus effugiant, differentiam constituunt inter patronum præsentantem, & clericum præsentatum: affirmantque, præsentatum præsentem esse debere, sicque accipiunt textum *in dicto §. in Ecclesiis*; in præsentante vero sufficere, quod per se, aut per litteras repræsentet, juxta textum hunc sequitur eos Barbosa *in collect. ad textum in dicto §. in Ecclesiis, n.* 30. Differentiæ ratio in eo consistit, quod præsentationis actus, cum consensum tantum contineat, personalem præsentiam non requirit, sed satis est, quod litteris consensus exprimatur, *cap. optatum 100. distinct. c. 2. 64. dist.* cum aliis, at vero ex parte præsentati præsentem adesse oportet, non tantum in parochialibus, sed etiam simplicibus beneficiis, cum debeat examen præcedere, ac præsentati sint idonei, vel non. Tridentin. *sess. 7. de reform. c. 13.* quod examen per procuratorem fieri non potest, unde præsentatus non tenetur necessario coram Episcopo comparere personaliter. Nec tunc obstant textus *in c. accedens 24. de preb. c. si tibi absenti, eodem tit. in 6.* nam loquuntur in investitura, & collatione, in quibus cum examen non desideratetur, ideo etiam per litteras fieri possunt. Quæ doctrina quamvis vera sit, nec convenit *dict. §. in Ecclesiis*, nec necessaria est; siquidem in eo textu non agitur principaliter, quomodo præsentatio facienda sit, sed tantum docetur, ut Templarii institutiones facere non præsumant in beneficiis, in quibus tantum jus obtinent patronatus; sed Episcopis clericos præsentent per se, aut per litteras, ut ab ipsis institutionem accipiant.

d *Postea contradicunt.*) Quæ verba ita exponenda sunt, si ignaro Conventu præsentatio facta fuit; alias enim, si sciente, & non contradicente fiat, contrarium observatur; ut constat *ex cap. 2. h. t.* cujus decisio juvatur ex illo juris principio, quo docemur, videri consentire eum, qui scit, & tacet, *l. 2. ff. solut. matrim. l. 4. ff. de servit. urban. c. si servus sciente, 54. dist.*

e *Collationibus.*) Id est præsentationibus; nam & præsentatio donatio dicitur, *c. ult. de concess. preb.* licet regulariter respectu patroni aliud importet collatio, aliud præsentatio. Prima ad illum non pertinet, secunda vero ad illum spectat, *c. ult. de jurepatron.* Aliter hæc verba exponit Hostiensis *in presenti*, dum accipit verbum *collationibus*, pro vera collatione; & ait sensum Clementis III. esse, quod si collegium beneficia habeat, alia præsentationis, collationis alia, si Abbas consuetudine, aut privilegio, ut solus sine collegio conferat, acquirat jus, hoc ipsum ad præsentationes extendatur, ex regula textus *in c. ex parte, de decimis*; quæ interpretatio non placet, cum certum sit consuetudinem, vel privilegium in odium, & præjudicium aliorum non extendi; quare rectius Butrius in præsenti, *n.* 12. existimat verbum *collatio*, aut late, aut stricte sumi; in lata vero significatione comprehendere etiam præsentationem, in stricta vero tantum significare collationem, *dict. c. ult. de jurepatr. c. cum illis, de prab. l. 6.* Unde verbum *collationib.* in præsenti late accipiendum esse contendit.

COMMENTARIUM.

6 Conclusio traditur, & probatur.

EX his tribus decisionibus sequens deducitur assertio: " Si præsentatio spectat ad Prælatum & Capitulum, non potest Prælatus per se instituere, vel destituere præsentatos sine consensu Capituli. „ Quæ conclusio quoad primam partem probari potest *ex c. ult. de suppleud. neglig. c. ex transmissa, in fine, de renunc. c. significatum, de prabend. c. cum in Ecclesia, eod. tit. in 6. c. ex institutione, de simonia, l. ult. ff. quod cujusque univers.* Quoad secundam partem *ex c. ceterum, de donat. c. 2. de feudis, c. 3. de constitut. l. 6. c. un. §. fin. ne Sede vacante, eod. lib. c. un. ad fin. de clerico qui investituram, in usibus feudor.* Illustrant ultra congestos a Barbosa *in presenti* Cujacius *hic*, Lambertinus *de jurepatron. l. 2. p. 2. art.* 12. Rousselius *l. 2. hist. Pontif. c.* 11. Selva *de benef. 2. p. q.* 22. Corrasius 2. *p. c.* 4. Valensis *de benef. l. 1. tit. 9.*

Sed pro dubitandi ratione ita insurgi potest in præsentem assertionem: & primo adversus priorem partem ita argumentor. Jure communi ordinarii collatores beneficiorum sunt Episcopi, qui in Ecclesiis suæ diœcesis conferendis fundatam habent intentionem, utpote qui ex principiis juris omnium Ecclesiarum curam gerunt, *cap. omnes 16. q. 7. c. decretum, cum sequentibus, 10. q. 1. cap. cum ex injunctio, in fine, de hæreticis*. Igitur ipsi per se, irrequisito etiam Capitulo, possunt clericos instituere. In aliam etiam partem assertionis ita insurgo: nam consuetudo, de qua in præsenti importat alienationem rerum Ecclesiæ sine debita solemnitate: sed talis consuetudo, tamquam Ecclesiæ nimis onerosa, improbatur *c. 2. de consuet. c. cum causa 8. de re judic. Clem. un. de reb. Eccl.* Igitur consuetudine Prælatus acquirere non potest jus præsentandi irrequisito Capitulo, in beneficiis, in quibus jus patronatus spectat ad ipsum collegium.

7 Impugnatur tradita assertio.

Qua dubitandi ratione non obstante, vera est præsens assertio, cujus ratio redditur ab Alexandro Tertio in præsenti, quia videlicet Canonici fratres sunt, sive Prælatus est caput, Canonici vero membra, *c. pastoralis b. t.* Et quoniam non decet caput a membris discedere, nec e contra membra a capite, *c. non decet 12. dist.* ideo non debet Prælatus irrequisito Capitulo clericos ad beneficia præsentare, instituere, vel destituere, cum jus patronatus spectat ad ipsum simul cum Capitulo. Accedit, quia quæ ad collegium spectant, pertinent ad universos simul, non ad singulos, ut supra probavi, *verbo Collegium*, & ita licet Prælatus caput communitatis sit, non tamen potest solus per se quæ collegii sunt, peragere. Quod tamen procedit, nisi consuetudine aliter introductum, aut privilegio concessum sit, quia consuetudo, & privilegia tollunt ea, quæ sunt juris positivi a Prælato, & tribunal Capitulo, vel e contra, *c. 3. de consuet. lib. 6.* & quoniam præsentatio a patrono facienda, est quid juris positivi, *c. præterea, de jurepatron.* ideo Prælatus potest consuetudine, aut privilegio acquirere jus præsentandi irrequisito Capitulo.

8 Adducitur ratio decidendi.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam omissa distinctione, quando collatio, seu præsentatio spectet ad Prælatum solum, vel ad Capitulum tantum, & quando ad utrumque simul, quam fuse prosequitur Valesius *l. 1. de benefic. tit. 9.* dicendum est, beneficiorum inferiorum regulariter collationem ad Episcopum tantum spectare; præbendarum vero, & majorum beneficiorum, simul cum consensu Capituli: quo casu Prælatus per se, irrequisito Capitulo conferre non valet: unde cum in præsenti agamus de præsentatione ab beneficia, quæ simul competebat Prælato, & Capitulo, ideo docetur Prælatum per se non posse præsentare, instituere, aut destituere irrequisito Capitulo. Nec obstat secunda difficultas, pro cujus solutione discrimen est constituendum inter consuetudinem rationabilem legitimeque præscriptam; & inter injustam, nec rite præscriptam. Prima observanda est, secunda vero improbatur, *ex dicto c. 1.* junctis ibi adductis: unde cum in præsenti supponatur, consuetudinem esse rationabilem, legitimeque præscriptam, ideo docetur eam esse observandam.

9 Dissolvitur cohitandi ratio.

Superiori assertioni obstat textus *in c. ex litteris 7. de jurepatron.* in illis verbis: " Postmodum Abbatissa prædicti monasterii alium præsentavit eidem. „ Ex quibus aperte deducitur, Abbatissam clericum ad Ecclesiam præsentasse absque consensu Capituli; igitur quia Prælatus per se, etiam irrequisito Capitulo clericum præsentare potest. Agnovit difficultatem Lambertinus *de jurepatr. l. 2. p. 1. q. 2. art. 12. n. 2. & 3.* qui affirmat verba illa non esse Pontificis decidentis, sed partis allegantis. Verum facilius responderi potest asserendo, præsentationem factam sine assensu Capituli, nullam esse; attamen dum aliud non constat, præsumi in præsentationibus Prælatorum, quod fiunt de collegiorum suorum assensu, unde etsi dicatur *in d. c. ex litteris*, simpliciter Abbatissam præsentasse, hoc tamen præsumptione juris sic intelligi oportet: quod erudite observavit Sanch. *l. 7. moral. c. 14. n. 7.* & ex eo Barbosa *hic*.

10 Exponitur c. ex litteris 7. de jurepatr.

Difficilis etiam redditur Innocentii III. decisio relata *in c. edoceri, de refer.* ubi asseritur, quod si in causa, vel litigio, quod pertinet ad Abbatem, & conventum simul, qui litteras impetret adversus Abbates, nulla habita mentione de suis conventibus, tenentur Abbates ipsis querelantibus respondere. Verba Innocentii sunt sequentia: " Ita ut non possint dicti Abbates per se tueri appellationem, quominus respondeant. „ Ex quibus deducitur difficultas, quod ut constat ex Cœlestini nostri decisione, quam exponimus, quando est actus communitatis, non valet Abbas per se ad beneficium præsentare, aliumve actum exercere; ita similiter cum lis esset decernenda per Abbatem, & Monachos, non posset Abbas per se solum, irrequisito conventu, convenire: quod si verum esset, falsa videretur Innocentii decisio *in dict. cap. edoceri*. Verum si animadvertamus verba relata *in d. cap. edoceri*: illam rationem decisionis Pontifex reddit in illis verbis; " Cum ex officio suo teneantur congregationum suarum negotia procurare. „ Quibus non significatur aliud observari in lite, ac in præsentatione, quia liti ex officio Abbas tenetur providere, *c. 2. de donat. c. cum nobis, de elect. cap. si cui eod. tit. in 6. l. ult. ff. quod cujusque univers.* Sed in contrarium illud est, quod scriptum legitur *in c. 1. de procurat.* ubi asseritur, Presbyteros, & Diaconos ad litem peragendam coram Romano Pontifice Gregorio Magno, proprii Episcopi litteras attulisse, & tamen ipsos cum hujusmodi litteris

11 Exponitur c. edoceri 21. de rescript.

ris admissos non esse, nisi cum subscriptione Capituli. Certum est, quod si solus Abbas per se posset litigare, sine Capitulo, falsissimum esset, quod Pontifex affirmat *in dict. cap. edoceri*, sic intellecto a Panormitano; quasi subscriptio Presbyterorum, & Diaconorum *in dict. cap. 1.* requiratur, non quasi procuratorem constituentium, sed quasi testium. Constat enim capitulares esse legitimos testes in causis sui Capituli, *capit. veniens el 2. de testib.* Nec obstat textus *in dicto capit. 1.* quia debet intelligi de causis arduis, in quibus non sufficit generale mandatum, quod habet Prælatus; requiritur vero speciale, *capit. qui ad agendum, de procurat. in 6. capit. final. eodem lib.* Quibus solutionibus tanquam parvi momenti omissis, quidam Antecessor noster differentiam constituebat inter negotia, quæ tractantur in Capitulo, & quæ extra Capitulum: de illis intelligebat textum *in d. c. 1.* ut requiratur Capituli auctoritas; de istis vero minime: quæ omnes solutiones commentitiæ videntur, ideoque magis placet dicere, in pœnam Prælati, qui alios ad agendum cum epistolis miserat, & postea revocaverat, dicens facta per primos procuratores esse nulla, postea ipsorum litteris fidem non adhibuisse Gregorium Magnum, ut constat ex eodem textu.

C A P U T VII.

Innocent. III. *R. Archipresbytero, & Magistro Scholarum, & P. de Vico, Canonico S. Astregisilii a Bituricensis.*

CUm Ap. Sedes, cui (licet immeriti) præsidemus, universis per orbem Ecclesiis non humana, sed divina sit institutione prælata, justum est, & conveniens, ut ad eam tamquam ad magistram, & matrem, super diversis juris antiqui referantur dubiæ quæstiones, ut quæ jura constituit, eadem quoque jura distinguat, ne quæ diversa cernuntur, videantur adversa. Sane (sicut ex litteris vestris accepimus) cum ex una parte Capitulum S. *b* Stephani, & Cap. de *c* Salis; & ex altera Monachi de *d* Pratea super decima quadam, quam a monachis ipsis petebant, in vestrum compromisissent arbitrium, & vos partibus convocatis cognoscentis de causa: Monachi proponebant ordinationem ipsius decimæ sibi a quodam milite factam, & ven. fr. nostri N. Bituricen. Archiep. diœcesani ejus accedente consensu, confirmatum fuisse; seque auctoritate *e* Hieronymi munitos existere, qui scribens ad Damasum ait: Si aliquando fuerint a laicis male detenta, quæ divini juris esse noscuntur, & in usum transierint monachorum, Episcopo tamen loci illius præbente consensum, constabunt eis omnia perpetua firmitate subnixa. E contrario pars allegabat adversa, consensum Episcopi sine Cleri consensu minus sufficere, auctoritate Leonis Papæ dicentis: Ne quis Episcopus de rebus Ecclesiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere audeat, nisi forte aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat, & totius Cleri consensu, atque tractatu id eligat, quod non fit dubium Ecclesiæ profuturum. Quia vero super his auctoritatibus dubitantes Sedem Apostolicam consulere voluistis humiliter inquirentes, utrum quando decima possidetur a laico, si conferatur Ecclesiæ, ad confirmandam donationem consensus Episcopi sine Cleri consensu sufficiat: nos devotioni vestræ taliter respondemus, quod monendus est, qui decimam detinet, ut eam restituat Ecclesiæ, ad quam spectat. Quod si forsan induci nequiverit, & eam cum diœcesani consensu alteri Ecclesiæ assignarit, præsertim religioso conventui constabit ipsa donatio perpetua firmitate subnixa. Auctoritates enim præmissæ, licet diversæ, *f* non sunt tamen adversæ, cum aliud sit alienare, quod ab Ecclesia possidetur, & aliud quod detinetur a laico, ad usum ecclesiasticum revocare. In alienatione vero, juxta *g* Leonis Papæ decretum, consensus Episcopi sine Cleri consensu non sufficit. In revocatione autem (juxta responsum Hieronymi) sufficit consensus Episcopi, cum per utrumque utilitati ecclesiasticæ consulatur. Nam & in *h* lateranensi Concilio est inhibitum, ne quælibet religiosa persona Ecclesia, & decimas de manibus laicorum, sine consensu Episcoporum recipiat, per quod recte datur intelligi, quod sufficit consensus Episcopi, ut licitum sit Ecclesiæ decimam de manu recipere laicali. Datum Romæ, &c. Non. Julii Pontif. nostri anno *i* primo.

N O T Æ.

a *Bituricensi.*) Ita etiam legitur *in cap. 1. sub tit. de his, quæ conceduntur sine consensu Capituli, in 3. collect.* & in ipsis epistolis Innocentii III. editis a Sirleto, *fol.* 142. Et licet Glossa marginalis *pro Archipresbytero*, legat *Archiepiscopo*, audienda non est; nam temporibus Innoc. III. Bituricenses Præsules fuerunt Guillelmus, & Gerardus, non autem R. ut hic legitur: quare retinenda est lectio Archipresbytero, ut hic habetur. De Bituricensi Ecclesia plura adduxi *in c. fin. de major. & obed.*

b *Capitulum sancti Stephani.*) Ipsius videlicet Ecclesiæ Cathedralis, quæ est Protomartyri Stephano dicata.

c *Et Capitulum de Salis.* Id est D. Mariæ de Salis, quæ est Ecclesia Collegiata in ipsa urbe Bituricensi, ut refert Chenu *in serie Præsulum ipsius Ecclesiæ.*

d *De Pratea.* Pratea est monasterium Ordinis Cisterciensis, in diœcesi Bituricensi, sex leucis distans ab Avarico; cujus monasterii meminit Robertus Claudius *in catal. monasteriorum Galliæ*, per hæc verba: " Pratea ordinis Cisterciensis, diœcesis Bituricensis, fundatum anno 1145. quarto idus Novembris. „ Et ex eo idem referunt Illustris. Manrique *tom. 2. annal. Cisterciens. anno 1145. c. 1. fol. 21. n. 8.* Fratres Sammarthani *t. 2. Gallia Christiana, fol.* 756. Ejus monasterii Abbatiæ unita fuit alia Abbatia de Boco Dagoberti, ut referunt Fratr. Sammarthan. *ubi proxime.*

e *Divi Hieronymi.*) Relati *in c. fin. 16. q. 1.*

f *Diversa non sunt.*) Separant enim sæpe sæpius juris Auctores adversas sententias a diversis, *l. 3. ut legat. nomine.*

g *Leonis Papæ.*) *In c. sine exceptione, 12. q. 2.* cujus integra extat *tom. 1. Bullarii, fol.* 13.

h *Later. Concilio.*) Relato *in c. prohibemus, de decimis*, ubi textum hunc exponemus.

i *Anno primo.*) Qui fuit Christi 1199. Post hæc verba, tam in tertia, quam in sexta collectione leguntur illa, *Hæc autem de his decimis intelligimus, quæ perpetuo sunt in feudum concesse.* Sed in ipsa epistola edita a Sirleto non reperiuntur, & recte, ut dicemus *in d. c. prohibemus, & in c. 2. de donat.*

C A P U T VIII.

Idem a *Metensi Archid.*

TUa nuper. *Et infra*: Adjecisti etiam, utrum Episcopo, vel electo, cum solo Archid. præter assensum majoris Ecclesiæ, cum ab ipsa eligatur *b* Episcopus, & Archidiaconus assumatur de ipsa, Cœnobiis vel Ecclesiis conventualibus, ad quas ejus pertinet patronatus, liceat conferre perpetuo vacantes Ecclesias *c* baptismales. *Et infra*: Alterius etiam quæstionis solutio ex Epistola Leonis Papæ colligitur evidenter, in qua legitur. Ne quis Episcopus de rebus Ecclesiæ quicquam donare, vel permutare, vel vendere audeat, nisi forte aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat, & totius Cleri tractatu, atque consensu id eligat, quod non sit dubium Ecclesiæ profuturum. Irrita enim Episcoporum donatio venditio, & commutatio rei Ecclesiasticæ erit, absque conniventia, & subscriptione Clericorum: & per hoc enim noveris solutam secundo loco propositam quæstionem, cum concessiones Ecclesiarum perpetuas, ad alienationes non sit dubium pertinere.

N O T Æ.

a *Metensi.*) Ita legitur in 3. collectione, *sub hoc tit. cap. 2.* sed vereor, ne legendum sit *Exoniensi*, ut *in cap. tua nuper, de instit. in 3. collect.* ubi, ni fallor, est prima pars præsentis epistolæ. De Exoniensi diœcesi nonnulla notavi *in c. 6. de filiis preab.*

b *Episcopus.*) Juxta temporum varietatem, ut notavi *in c. 2. de elect. c. cum Ecclesia, de causa possess.*

c *Baptismales.*) Parochiæ, ubi baptismus administrabatur, jam priscis temporibus baptismales dicebantur, *capit. 45. 16. quæst. 1.* Concilium Toletan. 1. *cap. 54.* Aquisgran. *cap. 45.* ex Capitularibus Caroli probat Filesacus *de orig. parœc. c. 7.*

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

CAPUT IX.

Idem *Episcopo* a *Helienſi*.

PAſtoralis officii diligentia : (Quære ſupra de reſcriptis , de officio ; & poteſtate judicis delegati.) Præterea quæſiviſti (cum *b* auctoritate Dionyſii fuerint parochiæ limitatæ) quatenus ſingularum parochiarum proventus in uſus Eccleſiæ cederent neceſſarios , & ſtipendia miniſtrorum , ſi Epiſcopo liceat ſine auctoritate Summi Pontificis, vel ſaltem ſine ſui Capituli voluntate , viris religioſis conferre obventiones alicujus parochialis Eccleſiæ , ſuſtentatione vicarii reſervata . Et cum Lateranenſis Concilii ſtatuta prohibeant Eccleſiis novam imponi, vel augeri veterem *c* penſionem , poſtulas edoceri , an Epiſcopus valeat Religionis conſentiente Patrono , totam Eccleſiam , vel de novo conferre aliquam portionem . Ad quod breviter reſpondemus , quod ſalva conſtitutione canonica de concedendis piis locis *d* quinquageſima portione , neque primum, neque ſecundum potuit facere Epiſcopus (niſi de licentia Rom. Pontif.) præter Capituli ſui *e* voluntatem.

NOTÆ.

a HElienſi.) Ita legitur in 3. collectione , *ſub hoc titul. cap. ult.* quam inſcriptionem expoſui *in c. paſtoralis* , *de reſcriptis*.

b *Auctoritate Dionyſii*.) Relata *in cap.* 1. 13. *q.* 2. ibi : *Eccleſias ſingulas ſingulis presbyteris dedimus , parochias, & cæmeteria eis diviſimus* , *& unicuique jus proprium habere ſtatuimus* . Quamvis enim Evariſtus parochias primus diviſiſſet, ac ſingulos certos clericos intitulaſſet, ipſaſque Eccleſias titulos appellaſſet ; tamen quia Valeriani perſecutio presbyteris a ſuis titulis ejectis, ſalubrem hanc inſtitutionem ſuſtulerat , reſtituit eam Dionyſius pace Eccleſiæ data: inde factum eſt , ut plures primum parochiarum diviſorem illum conſtituant, alii vero Evariſtum ; ut docent Severinus Bin. *in not. ad ep. Evariſti* ; Lantdm. *l.* 2. *de veteri monach. cap.* 70. Ciron. *ad titulum de clericis non reſid.* Pileſacus *de orig. paræc. capit.* 4. P. Gregor. *l.* 1. *partit. tit.* 23. *cap.* 28. Balboa *in cap. omnis*, *de pœnit. & remiſ.*

c *Penſionem*.) *Cap. prohibemus*, ubi dicemus, *de cenſ.*

d *Quinquageſima*.) De qua agemus *in c. Apoſt. de donat.*

e *Sui voluntatem*.) Et ita certum eſt Epiſcopum non poſſe unire Eccleſiam alicui monaſterio , irrequiſito Capitulo , *c. conſultationibus*, *c. paſtoralis* , *de donat.* nec contrarium probatur *in c.* 2. *de reb. Eccleſ. in* 5. *compil.* ibi ; " Poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam educeri, utrum tibi quaſdam decimas , quas quidam anteceſſores tui pro quibuſdam villis Religioſis conceſſere quibuſdam, auctoritate tibi liceat propria revocare? Ad quod tibi duximus breviter reſpondendum , quod ſi conceſſionem talem contra canones in Eccleſiæ tuæ præjudicium videris attentatum, ipſam debes auctoritate ſuperioris legitime revocare. „ Nam ſupponendum eſt , in ea ſpecie cum conſenſu, & conſilio Capituli Epiſcopum decimas conceſſiſſe, ſed in præjudicium Eccleſiæ , quo caſu talis conceſſio revocari valet. Accedente igitur Capituli conſenſu , poteſt Epiſcopus unire Eccleſiam loco religioſo, *c. ſi Epiſcopo* , 12. *q.* 2. ibi ; " Hoc de conſenſu Concilii ſui habeat licentiam faciendi. „ Et *Clem.* 2. *de rebus Eccleſiæ* , ibi ; " Conſentiente Capitulo uniatur , aut religioſo loco donetur. „ Docent Th. Sanch. 2. *p. ſumme*, *l.* 7. *c.* 29. *n.* 148. Barboſa *de dign. c.* 42. Garcia *de benef. p.* 12. *c.* 2. P. Greg. *eod. tr. cap.* 13. *ad fin.* Cironius *ad tit. de dox.* Et ſi Eccleſia habet patronum, poteſt Epiſcopus cum ejus conſenſu illam religioſo loco unire, *c. un. de jure patron. in* 6. *c. paſtoralis* , *de donat.* ubi docetur Epiſcopum conferentem Eccleſiam loco religioſo ex conſenſu patroni, conferre jus, quod in illam Eccleſiam habebat ; patronum autem jus ſuum patronatus . Quod ſi opponatur textus *in c. illud*, *de jurepatron.* ubi laicus intulerat Eccleſiam vacantem loco religioſo , & deciditur collationem eſſe irritam , tum quia ſine auctoritate Epiſcopi facta eſt : tum quia erat Eccleſiæ nondum vacantis . Reſpondetur laicum illum conferre intendiſſe Eccleſiam illam nondum vacantem , ut ex tunc valeret collatio in præjudicium Rectoris legitime poſſidentis ; alias ſi conferre voluiſſet abſque ejus præjudicio, ut a tempore vacationis frueretur illa locus religioſus, valeret utique conceſſio cum conſenſu Epiſcopi facta , ut docent ibi Abbas *numer.* 7. Hoſtienſis, & alii.

CAPUT X.

a Honorius III. *Archiepiſcopo Senon. & ejus ſuffraganeis.*

ET ſi membra corporis Chriſti: *Et infra*: Provinciæ Senon. Capitula Cathedralia ſuam ad nos querimoniam tranſmiſerunt , quod Archiep. Senon, & ſuffraganei ejus procuratores ipſorum nuper ad *b* provinciale Concilium convocatos , ad tractatum eorum admittere noluerunt , licet nonnulla ſoleant in hujuſmodi tractari Conciliis , quæ ad ipſa noſcuntur Capitula pertinere: quare noſtram audientiam appellarunt . Sane nos auditis , quæ ipſorum nuntii ſuper his proponere voluerunt , & intellectis nihilominus litteris, quas nobis ſuper eodem curaſtis negotio deſtinare : tractatu exinde cum fratribus noſtris habito diligenter , & utique nobis , & eiſdem fratribus noſtris concorditer viſum fuit , ut ipſa Capitula ad hujuſmodi Concilia invitari debeant , & eorum nuntii ad tractatus admitti , maxime ſuper illis , quæ ipſa contingere Capitula dignoſcuntur.

NOTÆ.

a HOnorius III.) In ſexta collectione legitur *Innocent. III.* ſed male, cum textus iſte ſit Honorii III. in cujus compilatione, *ſub h. t. c.* 1. reperitur prout hic tranſcribitur. De Petro Corbolio Senonenſi Archiep. & ea Eccleſia nonnulla notavi *in c.* 6. *de conſt.*

b *Provinciale Concilium*.) Quod, quando, & quomodo ſit celebrandum, exponemus *in c. ſicut olim* , *de accuſ.*

COMMENTARIUM.

2 CONſtitutio hæc adeo ſingularis eſt, ut vix in jure expreſſum reperiatur , an evocanda ſint Capitula ſuffraganea ad Concilium provinciale, ut in eo procuratores ſuffragium habeant, cum nuſquam, vel raro eos Conciliis adhiſſe legamus, niſi in aliquibus Conciliis noſtræ Hiſpaniæ, præcipueque provinciæ Tarraconenſis, ubi procuratores ipſarum Eccleſiarum poſt Abbates ſubſcribunt ; & Capitula ipſa evocata fuiſſe ad reſpondendum ſuper negotiis , & rebus Eccleſiæ, liquet *ex c. grave* , *de prob. can.* 13. *Conc. Tarr.* 1. ibi : " Epiſtolam non ſolum e Cathedralis Eccleſiæ presbyteris , verum etiam de diœceſanis ad Concilium trahant. „ Rationem hujus evocationis reddit Joannes Patriarcha Alex. anno 1331. in Concil. Tarracon. his verbis: " Quia aliter honos Eccleſiæ Metropolitanæ, & Concilii minuitur , & auctoritas Concilii, quæ in multis conſiſtit, potius quam paucis , ſubtrahitur circa ea , quæ in ipſis Conciliis tractanda ſunt. „ Accedit, quod cum Concilia pro exceſſibus corrigendis, & pravis moribus reformandis omnium clericorum convocentur, *d. c. ſicut de accuſ.* ideo Capitula ſuffraganea vocanda ſunt, *c. de eulogiis*, 18. *d.* quod & expreſſit Synodus Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de ref. c.* 2. Deinde, nam ſi in Conciliis generalibus prædicta Capitula vocantur , ut conſtat ex actione 1. Concil. Chalced. in epiſtola Imperatoris ad Dioſcorum, ubi prohibetur Epiſcopis , ne eoſdem mittant procuratores , qui conſtituti ſunt a Capitulis: quanto magis ad Concilia provincialia vocari debent. Sed hoc jds ita obſervatum paulatim ſublatum fuit, ita ut jam pluribus retro ſæculis Capitula ad Concilia provincialia non vocentur , etſi Abbates jus baculi , & mitræ habentes evocentur , ut notavit Cironius *in ſtatis ad hunc textum*.

TITU-

TITULUS XI.

De his, quæ fiunt a majori parte Capituli.

CAPUT PRIMUM.

Ex Concilio a *Lateran.*

CUM in cunctis Eccleſiis , quod pluribus, & ſanioribus fratribus viſum fuerit, incunctanter debeat obſervari, grave nimis eſt, & reprehenſione digniſſimum, quod per quaſdam Eccleſias pauci quandoque, non tam de ratione, quam de propria voluntate ordinationem multorum impediunt, & ordinationem eccleſiaſticam procedere non permittunt. Quocirca præſenti decreto ſtatuimus , ut niſi a paucioribus , & *b* inferioribus aliquid rationabiliter objectum fuerit, & oſtenſum, appellatione remota prævaleat ſemper, & ſuum conſequatur effectum , quod a majori, & ſaniori parte Concilii fuerit conſtitutum. Nec conſtitutionem noſtram impediat, ſi forte aliquis ad ſervandam Eccleſiæ conſuetudinem ſe juramento dicit eſſe aſtrictum ; non enim dicenda ſunt juramenta, ſed potius *c* perjuria , quæ contra eccleſiaſticam utilitatem , & ſanctorum Patrum inſtituta veniunt. Si quis autem hujuſmodi conſuetudines, quæ nec ratione *d* juvantur ; nec ſacris congruunt inſtitutis , jurare præſumpſerit , donec condignam egerit pœnitentiam , a perceptione Dominici Corporis exiſtat alienus.

NOTÆ.

a LAteran.) Ita etiam legitur in prima collectione, *ſub hoc tit. c. un.* & in Concilio Later. generali celebrato ſub Alexandro III. *can.* 16. ubi reperitur textus hic.

b *Inferioribus*.) Inferiores Canonici dicuntur ad differentiam majorum, ut notavi *in c. dilecto*, *de offic. Archid.*

c *Perjuria*.) Ut ſæpius probavi *in tit. de jurejur.*

d *Ratione juvantur*.) Niſi a Sede Apoſtolica confirmata ſint, ut *in cap... hoc tit. in* 2. *collect.* ibi : „ Secundæ quæſtionis nodum auctoritate duximus Lateran. Concilii reſolvendum , ut niſi videlicet de aliquo, vel de aliquibus ab inferioribus irrationabile aliquid objici , & probari contigerit , prævaleat ſemper, & obtineat debitum, remoto appellationis obſtaculo, firmamentum, quod a majori , & ſaniori parte Concilii fuerit conſtitutum, niſi antiqua Eccleſiæ hactenus obſervata , & Apoſtolicæ Sedis Auctoritate confirmata conſuetudo aliud ſuaſerit obſervandum. „

COMMENTARIUM.

3 Concluſio probatur , & tradi- tur. EX præſenti canone talis deducitur aſſertio : „ In Capitulis , & Collegiis prævalet, quod fit a majori, & ſaniori parte, niſi minor rationabiliter contradicat. „ Probant eam textus *in c. de quibus* 3. 29. *d. c. in ordinationes* 14. 61. *d. c. Eccleſia* 57. *c. cum nobis* , §. *nos ergo* , *c. quia propter* 42. *de elect. c. prudentiam* 21. *de offic. deleg. c.* 3. *de jurepatron.* Innocent. III. *l.* 1. *op.* apud Sirletum, *fol.* 221. ibi : „ Cum nobis (licet immeritis) in ſpecula Sedis Ap. conſtitutis omnium Eccleſiarum ſit generalis cura commiſſa , nos attente convenit, ac ſolicite providere , ut per ſtudium noſtræ ſolicitudinis in ſtatu debito valeant conſervari . Et quoniam ubique præſentia corporali adeſſe non poſſimus, per Fratres, & Coepiſcopos noſtros, qui ſunt, in partem ſolicitudinis evocati , ad rectum ordinem reduci volumus , quæ in eis inordinate fuerint attentata , & in ſtatum congruum reformari , ut perſonæ conſtitutæ in eis ad Eccleſiaſtica obſequia proſequenda , juxta doctrinam canonicam divinæ ſervitutis cultibus vigilanter intendant , & cunctis recto progredientibus ordine Dominus, & propitiator noſter digne in miniſtrorum ſuorum operibus collaudetur. Nos igitur, venerabilis in Chriſto frater, tuis juſtis precibus gratum concedimus aſſenſum , & ut in Eccleſia Sancti Stephani , in qua Pontificalis adminiſtrationis officium aſſumpſiſti ; & in Eccleſia Beati Frontonis, in qua curam geris Abbatis, ſuper correctione ordinis, & aliis eccleſiaſticis conſtitutionibus, cum majori parte Capituli, pro ut ipſis Eccleſiis expedierit, valeas ordinare, ſeu ſtatuere quod fuerit ſtatuendum; & corrigere corrigenda, liberam tibi , ſublato appellationis obſtaculo , auctoritate Apoſtolica tribuimus facultatem, niſi a paucioribus, juxta conſtituta Lateran. Concilii rationabile aliquid objectum fuerit, & oſtenſum. Nulli ergo, &c. „ *leg. cum judices* 2. §. *hoc autem* 4. *C. de jurejur. l. aliud* 160. §. 1. *Dig. de reg. jur. lege nulli* 3. *leg.* 4. 5. *&* 6. *quod cujuſque univerſ. l. quod major* 19. *ff. ad municip. l.* 3. *ff. de decretis ab ordin. leg. ubi* 19. *ff. de tutor. & curat. l. penult. & ult. C. de prædiis Curial. leg. ult. C. de vendend. rebus Curial. l.* 84. *&* 142. *C. Theodoſ. de Decur. leg.* 7. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Illuſtrant ultra congeſtos in præſenti a Barboſa, & Garanna, idem Barboſa *vote* 47. *n.* 19. Cironius *ad tit. de elect.* Cujacius *hic* , Acunna *in d. c. in ordine* 14. Alciatus *de praſ. reg.* 1. *praſ.* 51. Petrus Herold. *l.* 2. *Pandect. tit.* 9. *c.* 15. Lambertinus *de jurepat. l.* 1. *c.* 3. *p.* 3. *art.* 8. Petrus Faber, & Gothofredus *in dict. l.* 160. §. 1.

3 Impugnatur tradita aſſertio. Sed pro dubitandi ratione ita argumentor ; In ſententiis, vel ſimilibus juſtitiæ actibus non debet attendi major pars, quia ut ait Plinius *l.* 2. *ep.* 12. in ſententiis ferendis ſuffragia non numeranda, ſed ponderanda; nec ſemper majori numero eſt acquieſcendum, cujus judicium raro tutius, ac ſanius, *c. gratum*, *de poſtul. Prel.* & ſi aliqua pars Capituli præferenda eſt, maxime ea, quæ ex ſenioribus conſtat, quibus plurimum jura deferunt, cum prudentiores quam juvenes præſumantur ; adeo, ut qui contrarium affirmare velit, probare non poſſit, niſi per quindecim teſtes *l. unicuique*, *C. de proximis ſacror. ſcrin. l.* 11. Mafcardus *de prob. volum.* 3. *concluſ.* 1295. *n.* 3. Tiraq. *in praef. de primog. n.* 153. Franciſcus Philelphus *l.* 36. *ep. ad Nicodemum*, ibi : „ Romani rerum domini Senatum a ſenibus nominarunt, quoniam intelligerent in ſenibus ſolis gravitatem eſſe , & prudentiam. „ Atque ideo majorem ſenibus auctoritatem eſſe dixit Quintilianus *l.* 12. *inſtit. c.* 4. eo quod plura noſſe, & vidiſſe credantur. Igitur in Capitulis, & Collegiis non major pars reſpectu numeri, ſed reſpectu ſenium attendi debet.

Qua dubitandi ratione non obſtante, vera eſt præſens aſſertio , pro cujus expoſitione ſciendum eſt , Capitulum in jure noſtro ſæpius accipi pro parvo illo loco, in quo conveniunt clauſtrales, quo nomine etiam ipſa congregatio clauſtralium, ſeu Canonicorum dicitur Capitulum. In priori ſenſu accipitur *in Clement. ne in agro*, *de ſtatu monach.* Concilium Aquiſgran. *c.* 69. ibi : „ Mos inolevit, ut per monaſteria Deo devota legatur lectio in capitulo . „ Et *can.* 70. ibi , „ Ut ad capitulum lectio tradatur ; „ & aliis Conciliis congeſtis a Meurſio *in Gloſſario*, *verbo Capitulo*, Benedicto Ephteno *l.* 8. *diſquiſit. monaſt. tr.* 1. *diſquiſit.* 1. In ſecundo ſenſu pro ipſa congregatione , ſeu Canonicorum collegio accipitur in præſenti titulo, & antecedenti; & Capitulum tunc eſt univerſitas clericorum, quorum caput eſt Prælatus, & ipſi membra, *c. novit*, *hoc tit.* ſodales, ſeu ſocii ejuſdem collegii, *l. ult. ff. de collegiis* : non tamen omnes clerici unius Eccleſiæ faciunt Capitulum, *c. dilecta*, *de exceſſ. Prel.* ſed tantum ii, quibus Eccleſiæ legibus conceſſum eſt, ad exemplum collegiorum ſæcularium, quibus id conſtitutionibus, & Principum reſcriptis conceditur , quique communem habent actorem , ſeu ſyndicum, & arcam, *l.* 1. *ff. quod cujuſque univerſ. c. ſignificavit*, *de appell. d. c. dilecta*, ubi latius dicemus. Arca ſignum communitatis eſt, quia in ea obventiones, & redditus nummarii, quaſi in gazophylacio reconduntur, *l.* 15. *C. de ſuſcept. l.* 10. in qua etiam inſtrumenta, & tituli aſſervantur ; unde ticuli arcales dicuntur *in l.* 6. *C. de exact. tribut. l.* 10. & cuſtodes ipſi Arcarii, *c.* 3. *Eſther*, D. Paulus *ad Romanos cap. ult.* Subſtantia ergo Capituli conſiſtit in ſigillo, ſyndico , arca , & negotio communi , ut probant Farinacius *in praxi crim. q.* 113. *n.* 127. Decianus *tract. crim. lib.* 7. *cap.* 20. *num.* 22.

5 Major pars quæ ſit? Deinde ſciendum eſt , quæ ſit major pars Capituli ? Et multi docuerunt , majorem partem eam eſſe , quæ pluribus abundat ſuffragiis, cum major pars accedit , & concurrit in unam ſententiam, *c. ult. hoc tit. cap. quia ſuper*, *de elect.* exemplo Decurionum, *l. nominationum*, *C. de Decur. l.* 10. Alii majorem partem agnoſcunt , non ex numero perſonarum , ſed ex juſtiori , & ſaniori parte : quod æſtimandum non eſt ab his, qui ſuffragium dant, ſed a ſuperiore cauſæ cognitionem habente, *cap. Eccleſia*, *de elect. cap. concertationi*, *de appel. in* 6. Sed quia perdifficile eſt hoc modo agnoſcere, quæ ſit ſanior, & per conſequens major pars , habita ratione zeli ad zelum, & juſtitiæ ad juſtitiam; ideo regulariter major pars dicitur, quæ pluribus abundat ſuffragiis; ſententiæque quæ numerantur , non ponderantur, *c. fin. hoc tit.* Ut autem major pars agnoſcatur, ſingulorumque vota regulentur, tantum præſentes attenduntur ; quare dum negotium tractatur in Capitulo , ad minus duæ partes adeſſe debent *l. multi*, *l. plane*, *ff. quod cujuſque univerſ.* non quia exigatur , ut duæ partes idem decernant , ſed ut in decernendo adſint duæ partes , quæ faciunt Capitulum & Concilium publicum , *l. nominationes*, *C. de appel.*

His præjactis, ratio præſentis aſſertionis facile deprehenditur, quæ provenit ex eo, quia firmius eſt judicium plurimorum, *c. de quibus* 3. 70. *d.* nam cum fere impoſſibile ſit in negotiis omnes conſentire, *l.* 1. §. *ſi. cum l. ſequenti*, *ff. de acq. poſſeſſ.* & neceſſario ſufficiens eſſet aliqua pars, major juſte attenditur, ut conſiderat Grotius *de jure belli l.* 2. *c.* 5. *n.* 17. niſi ſpecialiter duæ partes ſuffragiorum petantur, ut *in l. nulli* 3. *ff. quod cujuſque univerſ.* nam tunc, quod lege , vel ſtatuto cautum eſt, attendi debet. Bobadilla *l.* 3. *polit. c.* 8. *n.* 53. Molina *l.* 2. *de primog. c.* 4. *n.* 58. Unde in Senatuſconſultis, apud Romanos majoris partis probabatur conſenſus , neque quam prudentes, ſed quam multi idem cenſuiſſent attendebatur. Symmachus *l.* 4. *epiſt.* 37. *Lex Curis eſt* , *ut majoris partis numeri anteſtet auctoritas*. Quare Senator quilibet poterat Conſulem , vel quemcumque alium Magiſtratum, qui Senatum habebat, admonere, ut antequam Senatuſconſultum proferretur, Senatum

6 Traditur ratio decidendi.

numa-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.